Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

Statuten van een vrouwenklooster naar den regel van S. Augustinus, gewijd aan S. Agnes.

https://hdl.handle.net/1874/338646

58 Statuten van het vrouwen-klooster, genaamt Bethlehem, buiten Hoorn, in 4°. 122 pages, rel. en parch.

Écrit au xv siècle avec des initiales rouges et bleues. Les statuts de tels couvents se présentent rarement.

Aevum medium.
Scriptores ecclesiast.
No. 528
K V R F
N. 22

1044 *(Eccl. 528.) Charta. 4°. 62 ff. Saec. XV.*

Statuten van een vrouwenklooster naar den regel van S. Augustinus, gewijd aan S. Agnes.

Hs.
5 F 22

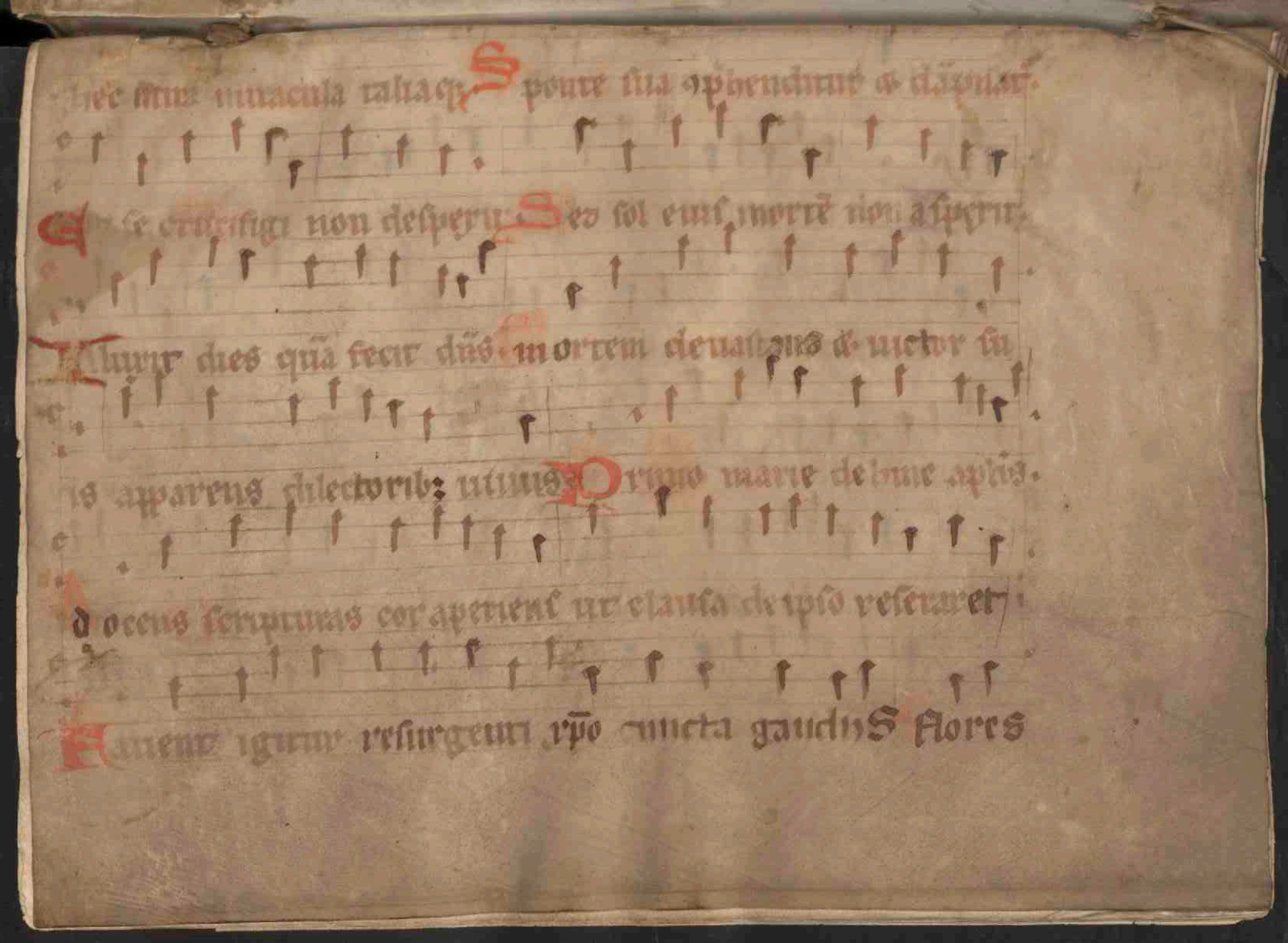

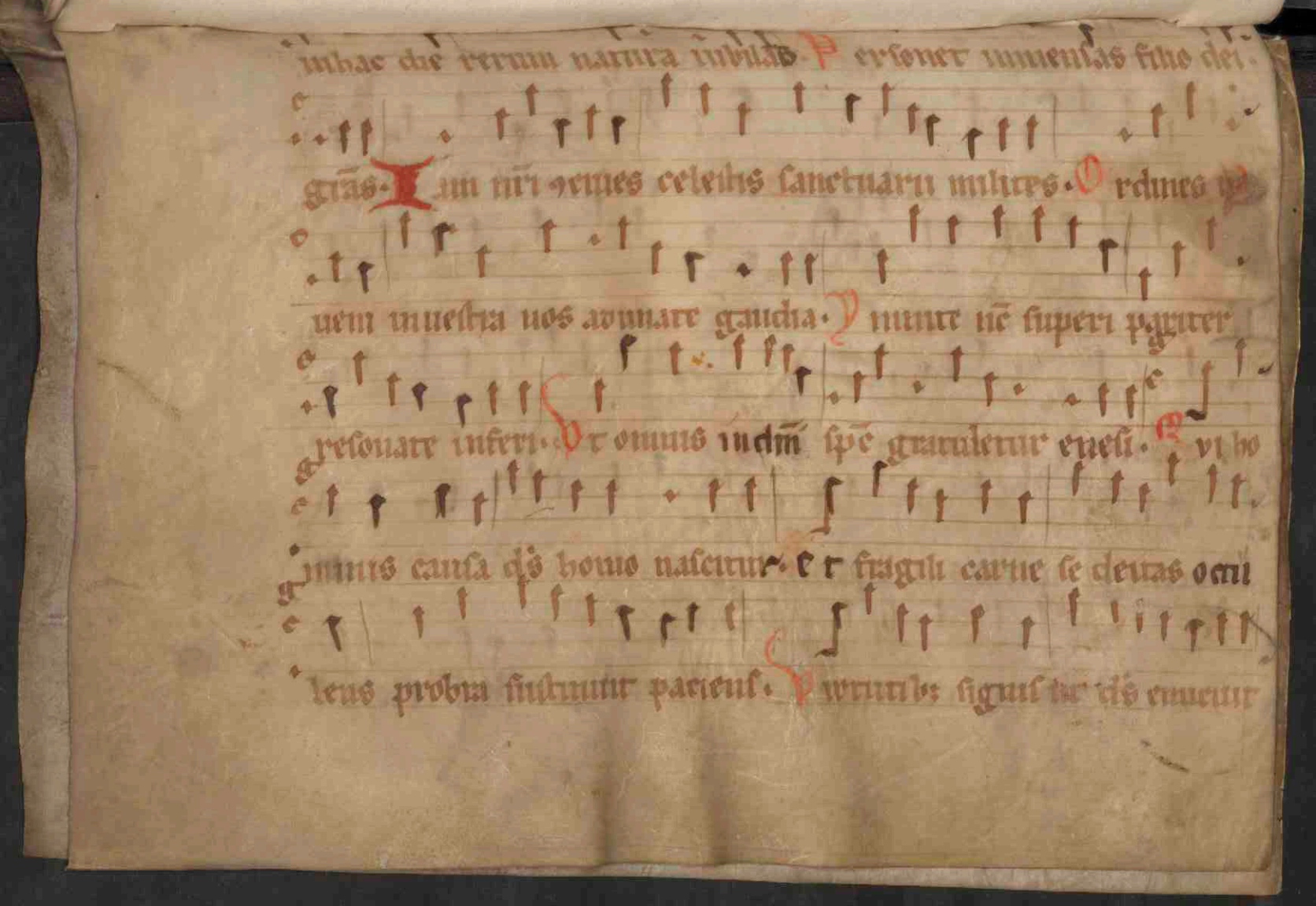

Hier beghint dat prologus int boeck der statu
ten onses huysses te Bethlehem buijte Hoern.

Want den susteren na den gebaden der regulen gebaden wort een hert ende een siel to hebben inden heer. als inden beghyn der heiligher kercken. der menichuoldicheit der gheloouighher was een herte en siele in gode. ende alle dinghe weren hem ghemeyn. Daer om ist recht ende behoerlick. dat die ghene die onder eenre regulen leuen. ende onder gheloefte eenre professie. dat sie oeck ghelyck syn in bewaringe der orden. op dat die eenheit diemen van bynnen sal holden. inden herte bewyse ende voede die ghelycheit die van buten geholden wort inden seden. Welck datmen mach alsoe te vollen comeliker holden. ist dat die dinghen gestreuen syn die men doen sal ende hem allen die sayst apenbaert woe dat men doen sal. Ende dattet nyet gheoorloff en is yemant myt synen wille yet te verwanderen off yet te doen buten raet der visitoers op datmen niet allentelen afen trecke. wert datme versuemde cleyne dinghen. Beholtelick oer der goeder louelicher ghewoenten dys huyses die teghens die orde niet en syn. niet achterte laten. al en syn sie hier niet al beschreuen. Nochtant moeghen Rector ende priorynne dispensieren. redelick. in dinghen die hoeren tot lichaemlicker noetdruft

off oefnynge alst dienen mach. Soe mach die mater der sus
teren noetdruft oefeninck observancien aensien ende py
nen oer als een trouwe staffenerster alle dinge te sticken
na der regel ende statuten. als sie siet dat een yghelick die
nen mach. Ten waer dat die visitoers off die rector va
sōmighen anders ordinerde

¶ Die mater sal oer ghebruken dispensieringe als ander
susteren. ¶ Oft yer heft yemant noet datmen oer vermy
re lange of cort die strengicheit der ghemeynre insettinge.
soe sal sy myt orloff der mater oer noet in capittel vour die
susteren den ouersten apenbaeren ende sal soe van hem
ontfermhertichet soeken. ¶ Ende op dat wy den
susteren versien moeghen van eendrachtichet vrede ende
vordering. soe willen wy ende verclaren dat dese teghewor
dighe statutē hem niet en sullen verbinden tot sunden off
scholt mer tot penen. dat is. ofter yemant teghens dede niet
en valt in doot sunden off verbonden sy tot enyghen pinē
des veghenaers. mer alleen tot lichamliker ende tytliker pe
nē ende penetencie die daer op ghesat wort vandē ouerstē.
Ten waer dat yemant wt versmadenisse of quadē wille
daer teghen dede. of die penitencie ende pene der ouersten
niet en achte. Of dat die ouertredinck in hoer selver sunde

weer. doetlick off ghenedich. ¶ Ende op datment te gherin
gher mach vynden ende lichtelicker der memorien beuelen
die dinghen die in desen statuten begrepen syn soe wort dit
werck in vieren ghedeelt.
¶ Dat ierste deel helt van dien dinghen die behoerē totter
visitacie. Ende van kiesinge ende confirmieringe der mater.
¶ Dat ander deel holt vanden officiē die sonderlingen per
sonen beualen syn.
¶ Dat derde deel holt in van ghemeynre bewaringe die
hem allen aenghaen.
¶ Dat vierde deel vanden susterē die vut ghaen moegē
ende vanden ghenē die noch niet gecleet en syn ter oerdē
Ende alle dinghen die niet begrepen en syn en enich
van desen vieren. werden gelaten inden willen der visi
toers ende rectours. Ende om datter niet versuempt en
werde ouermits vergheetenheit soe beuelt men den susterē
strengelick datmē iaerlics als byder tijt der visitacien is
voer dat conuent lese. dat ierste capittel des ierstē deels.
¶ Ende dat ander capittel. des seluē deels salmen lesen dē
susteren als die mater te kiesen is. ¶ Mer die ander drie delē
salmē lesen den susterē ter tafelen of op die spinckamer des
iaers ses werff of seuenwerf op tyden alsmen ledichs is

van hoechtijden. Ende alsmen verneempt dat sõmige puntẽ quellick gheholden werden die salmen sprekende tractieren mitten rector. wemen die dingẽ sal ende mach beteren ende holden. Ende ist datter gheen betering na en volget. Ende is die mater die saeck soe sal sie heymelick vermanẽ die ondermater dat sie oer daer af beter. Duet sy is niet ment sal seggen den rector. Syn die ander susteren schuldich. soe salment der mater seggen. Datet nyet salment den rector segghen. Hoirt men den Rector noch Sater niet. salment inder naester visitacie den visitoers seggen. Mer op dat deser dinge vorscreuen gheen noet en sy. als ouer yemant myt reden te clagghen. soe begheren wy dat elke suster die ander pyne vorteghaen in doechden ende in allen goeden obseruancie. Op dat dyt conuent altoes voertgae ende bloye in doechdẽ ende in goeden seden. Dat wael gescheiden sal ist dat sie sych oefenen vlitelick in drien puncten. Dat ierste is gelatenheit onder oeren ouersten. vlitelick waer to nemen dat sie oeren Rector ende Priorynne die bouẽ hem syn ende hoerre alre last dragen. deuoetlick ende haestelick onder danich syn. to doen dat sye hem ghebeden. ende laetẽ dat hẽ verbaeden wort. Niet alleen van butẽ inden werckẽ onder

danich te ſien. mer oec van bynnen, als Bernardus ſeet, een
guet woelen van om te hebben. Toe ſcouwen bouen al dinck
den ouerſten laſtich te ſyn. Noch oec niet willen te lijdē dat
om yemant moylick off ſmelick, of onghehoerſam weſen
ſolt. ¶ Dat ander is mynlicheit onder malcanderē, mal
canders crancheit der lichamen off der ſeden ſuetelick tonder
uanden ſonder myſmoeghen ende vutnemen der ꝑſonen.
Aldus leert ons lieue here die kinderkins hebt onderlinge
mynde. Dit gebiede ick v ſecht hy dat ghy malcanderē lief
hebben ſult. Itē dit is myn ghebot dat ghy malcanderē lief
hebben ſult. Itē Een nye gebot gheef ic v. dat ghy malcande
ren lief hebben ſult. ¶ Dat derde is vlitcheit totten dieſ
te gods. in oefeninck der doechden. Ende neernſticheit totte
hantwerck van butē nader ghehoerſamheit. altoes voir ſich
te ſetten waer to dat ſye ghecomen ſyn. ¶ Finis.
¶ Hier eyndet dat prologus

¶ Hier beghint dat ierſten deel vandē ſtatutē. ¶ Vander
viſitacie. Ca. primū ¶ Vandē kieſen eñ ſetten der Prior
vnne Capit. ij^m

Vander viſitacie. Capit. Primū

In den naem der heiligher ende onuerscheidenre drieuoldicheit. om den staet ons huyses te holdē inder heiliger religien ēn deuocien soe salmē die visitacie doen van jaer to jaer na onsen pri uilegien ende fundacie. Als dan die susteren to samē syn. ende dat gebet gedaen is. dat inden gemeyne capittel pleech to geschien als beschreuē is int naeste capittel van kiesinge der Priorynne. soe doen die visitoers dunct om guet ende vermanyghe om te holdē onse opsat. van gehoersamheit ende reuerencie tottē ouersten. Als dan gelesen is die forme der visitacie. soe gebieden sy van gods weghen. ende ons ghenedighen heren van vtrecht. dat sy claerlike seggen vā den ouersten. van malcanderē. ende van all den staet des huy ses. daer hem aff geuraecht wort. of betering werdich dunct. al en raecht men hem niet. Ende dat niet te latē. vā my nen of haete of vrese van nyemant. op dat sy niet en vallē in swaer disciplyn der oerden myt swarē periculen oerre sielen. Nochtant sullen sie niemant opleggen apenbaer lick of int cōuent enyghe misdaet diemē niet bewysen en mach. Op dat die pene niet en valle op die ghene des niet bewysen en cōnen. die die ghene hebben solde. die beschuldi ghet was worde die schuldich geuonden. Dit selue

ſullen die Rectour ẽ die Priorynne hem ghebieden van hoerre machte. ¶ Die viſitierres duncht hem goet in ſwaerẽ ſaeken ghebieden op die pene des bans. ende eyſchen enẽ eyt om vol comeliker ende ſekerliker die waerheit te apenbaerẽ ende te weten. ¶ Men mach oeck werlike lude nemẽ te tughe. ſyn ſie geloeflick. beide teghens die priorynne of ſuſteren. ift datmen vandẽ cõuents pſonẽ niet en mach prueuẽ. ende men prueuinghe behoeft. ¶ Mer die viſitierres en ſullen niet lichtelick ghelouẽ allen ghheeſten. noch en ſullen nyemant dut ſuſpicien alleen ordelen. Ende byſonder den genen diet ſchoen dut ſetten kũnen. ende wijs ſyn in oerẽ oghen. ende turbiert. ende dut paſſien meer ſpreken dan dut god dienſticheit. deſe ſtreylen om ſeluer. ende ſyn ſtrenghe ẽ ongenadich op een ander. ¶ Als dat ghebot gedaen is. ẽ die carthe geleſen vander laeſter viſitacie vour hem allen. als die viſitoers gaen vander camer. bluen alle die ſuſterẽ by malcanderẽ hent ſye vutter weer ſyn. Meer die Priorynne ende ſupprioryne met tween vanden olden ghaen myt hem ende brenghen ſye vour die ſlot doere. Ende gaen den een ygheluck op hoer werck. Ende dan waghen die viſitoers neerntlick ouer ſyde van enẽ yegelick vour dat ghetralijde vinſter ende bedect die dinghe die te waghen ſyn.

Item Jerst ondervraghen sy neernstelick van enē yghelicken of die priorynne enyghe vorderden mitten susteren gemaect heft. ontsiende die visitacie. Heft men enyghe gemaect die bretmen. Ende die Priorynne sal syn vut hoeren stoel. viertich daghe. ende derven dat sacrament heilighe. Sie sullen neernstelick onderuynden of die voirleden visitacie wael geholden is. Ende die sie schuldich vynden et sy priorynne of ondersaete salmen corrigeren als onghehoersamē. den visitoers ende gade. ¶ Oeck neernstelick ende sorchuoldelick soe onderscken sie sonder enich smeyken dat somtijt bedwesen wort tot verderfenis ende omkier der oerden vander versumenisse der Priorynne. Oeck of sie corrigiert die gebreken of sye yet van enyghen mans psonē suspert is. Of sie in spreken myt werliken luden oer eersamlike ende stichtelike hebbe. Of sye guet exempel ghene den susteren in die kerke te comen. In abstinentien ende in anderen obseruancie der oerdē. of sie die statuten des huyses doet holden. want by oerre neernstichcit ende goddienstichcit soe blyft die oerde. of sie verguet by oerre versumenisse. Of sie vlitelick berispet die dinge die onoerdenierlike geschien sonder vutnemē der psonē. ende corrigiert. ¶ Daer na vraechtmē naden vrede des huyses onder malcandere. ende tot den ouersten. Ende seggen

sie dat sie niet te vreden en syn. soe onderstuertmen die sake Ende alsmen die bekent. soe corrigiertmen die wytlick die gheen die schuldich syn. ¶ Men vraecht woe sich die susteren hebbē in bewaringe der oerden. Als in niet eygens to hebben. In silē cūn te holden. In behuerheit to ongeliken psonē ende vorden vinsteren. In gehoersamheit totten rectour ende priorysse. Ende dien reuerencie to bewysen. ende oer malcanderē. Of sie yet kebbelen onder malcanderē. ende derwytlick syn myt woerden. In comen to kercken. Ende te doen den godliken dienst. In abstinencien. In spreken myt malcanderē ende mittē gesien ende gasten off sye oeck altoes tughesusterē by om hebben. Of sie myt werliken luden of myt eymant anders. eersame stichtughe callinge hebben alst behoerlick is. ¶ Of sy mit mānē hemelike plegen te spreken. Of sy my eymant wie sie syn gelyck of ongelick hemelick gheselschap hebben. C Voert salmen sorchvoldeliken wagen of sie curioesheit ende synlicheit schouwen. of sy achterclap ende murmuracie vlien. Of sy inden capittel behoerlick oer gebreken belyen. Of sy sachtmoedich syn. ende oetmoedich inder berispinge ende correctien.

¶ Vom te weren den stuet der tytliker dinghen.

C Voe salmen onderstueken. oft huys beswaert is myt

ſcholt ende woe vele. Ende of ſy yemans dingē op geloue
to bewaeren hebben ghenomen. Wort dat huys belaſt mit
ſcholt, ende gheen redelike ſaeck en is, die die mater of procu
ratersche onſchuldiget ſoe komet die miſdaet op om.
¶ Die viſitieres ſullen van veers onder ſoeken die dinge
die hem geſacht werden, eñ men niet prūuen en mach, mer
nochtant niet te nomē die ꝓſoen. Mer onderſuekende vā
den gebreken, oftmen mochte ende ſolde int apenbaer prue
uen dat heymelick is. Alle dat onderſueken ghedaen is, is
daer yet geſecht vander Priorynnē of van yemant anders,
dat beteringe of correctie wert is, ſoe waechmen ouer ſyde
heymelick der gheenre die beſchuldicht is, oft waer is dat
men van oer ſecht. Ende na dat ſijt belijt, of mit getugē
verwonnen wort, miſſaet ſijt ſoe wert ſie na wille der vi
ſitierres gecorrigiert. Ende die met voerraet verſwyghen
alſulke dingen ende ſwaer ſaken diemē den viſitierres a
penbaeren ſolde, die en ſal die Rectoir niet abſoluerē. ſie
en hebben daghe lanck abſtinencie ghedaen te bier ende
te broede, of anders wat dat den Rectoir guet dunken ſal,
of heymelick waer. ¶ Die viſitoers ſulle oer heyme
lick alle dinge die om geſecht werden holdē, alleen to ſeg
gen daurment ſeggen ſal ende beteren. Die ſullen oeck

¶ Ghebieden strenglick allen susteren dat sie nyemant apē
baerē sullen enyge heymelike dinge dan alleen dat apen
baer is prunelick. soe veel alst noet is. Want neymant sal
apenbaerlick ghemeret werdē sonder claer sake dan in dien
dingen die apenbaer syn. of voir vele susterē kundich.
¶ Als dese dingen geschiet syn dan salmen die susteren te
samen laten comen. int capittel huys. ende een yghelick sal
bliuen op hoer stede. daert oer boert int capittel. ¶ Ende dan
sullen die visiteres roepen die susterē ende seggen hem wat
sie gebreeclick in gheweest hebben. ende sullen hem penitēcie
setten ende disciplinen. na groetheit der gebreken.
¶ Ten ierstē sullen sy comē die ghene capittulaers en
syn. ende als sie hoer deel en wech hebben. soe gaen die vut
¶ Ende dan roepen sie die andere beghynē ende vā der Mater
¶ Hoer gebreken of versumenisse die wenich susterē weten
die en salmen nyet lichtelick int apenbaer hoer seggen.
mer heymelick. ¶ Ende als sie venie neempt dael vallende
om hoer reuerentie. soe stiet dat cōuent. hen hoer die visiters
hetten opstaen. ¶ Men beuelt oer der Priorynne strē
gelick dat sy nyemant die yet teghen hoer gesecht heft. en
ontrecke die ghewoentlike goedertierenheit. die sie den ande
ren int ghemeyn bewijst. of om siecte. of toerheit tot enyger

tyt bewyse wraken. Ende niet te myn beueelt men alden susteren. dat sie ghenen susteren moyelick noch verwytelick wesen sullen in ghenen tyden die van hem wat gesecht moeghen hebben.

¶ Na der visitacie sullen die visiteren als hem guet ende noet dunct wesen. die merckelixste gebreken in eene brieff of carte beschriuen. ende daer laten. Ende die salme voert ghemeyn conuent binnen iaers vierwerf doen lesen. Als op elken vrydaghe voor die vier principael hochtyden of anders alst conuent best by een is. Ende der naester visitacie. ¶ Die visiterres sullen naudre to sien. wanneer sy visiteren dat sy in den huyse vrede achterlaten. beheltelick correctie ende discipline der oerden. Ende dat sy hoer macht den ouersten laten die daer bliuen. ¶ Die visiterres en sullen oer niet nemen van den susteren gauen. die hem gebaden werden. noch eyschen wanneer sy visiteren. die hem niet gebaden en warden noch doer om selues noch doer een ander. in ghenen schyne. Die en sullen oer niet eyschen gheestlike waldaden.

¶ Ende want in veel spreckens die sunde niet onbreet. als sy oer visitacie sluiten seggen sy mytten conuente Confiteor. als men plecht te doen na gewoente. Weert dat die visiteres enyghe kost hadden gedaen om der visitacie wyl. salme guetlick betalen. mer anders niet.

Van kiesen ende

insettinge der Priorynne. Capit. Sdm. &

Als geualt dat die Priorynne of mater gestoruen is ende begraue. of afgheset of oeren dinst ouerghegeuen heeft. soe salmen die susteren to samen roepen. ende seggen hem dat sie drie daghe sullen vasten. Ten waer datter binne quemen hochtyden van ix lexen te holden. of die paesch weke. Oft ten waer dat die Rector voor vasten anders wat satte. Ende dat sy totter tijt to dat sy die Priorynne hebbe alle daghe na der metten ende na der vesper hoer gebet voor hoer sullen doen. Als dat sy lesen sullen myt ynicheit den psalm. Ad te leuaui. liggende op die forme. myt kruel. truste. kruel. Pater nr. Et ne nos. Saluas fac ancillas tuas. Deus meus sperantes in te. Mitte nobis auxiliu de sancto Et de syon tuere nos. Nichil proficiat inimicus in nobis. Dne deus virtutu conuerte nos. Et ostende faa tua et salui erimus. Dne exaudi oratione mea. Et da. Oremus

℣. Retende dne famulabus tuis dextera Collecta celestis auxilij vt te toto corde requirant. et que digne postulant assequantur. Actiones nostras qs dne et aspirando pueni et adiuuando prosequere ut cuncta nostra operatio. et a te semp incipiat. et per te cepta finiatur. Per dm dnm nostru Amen

Item. dese kiesinge sal geschien binnen veertich daghen va allen susteren die kiesen moeghen. Want die to bane waer of dier oer stēme ghenomē weer. mach niet kiesen noch sie en mach niet gecozen werden. Wāneer men kiesen sal. soe sal die Rector die eerste stēme hebben int kiesen. ende daer na sal hy mytte confirmeres die begerte der susteren onder sucken. Met is to weten die gheen professie ghedaen en hebben. die ~~malaetsch~~ malaetsch syn. Apenbaer sunderschen. al syn sie oer absoluiert van alre disapline. hoer stēme waer hem apenbaerlick weder gheghenen. Verbandē. Suspense. of interdicte en sullen niet kiesen. Noch men salse mitte andē ren niet laten comē ter kiesinge. Oeck gheen nōne en salmē laten totter kiesinge sie en sy twelf iaer olt. ende hebben pro fessie ghedaen heymelick of apenbaer. Oeck sal nye mant ter kiesinge comen die vander oerden verloepen is. Of anders apenbaerlick sundich ghedweest heft. die en salmen voert an in Priorynne niet kiesen. Of die quade ouerdracht teghens ouersten wilneer gemaect hebben. die niet kiesen en moeghen noch men saller niet kiesen. Doetmen anders myt ten seluen salt te niet wesen ende ydel. Gheen suster en sal oeck ghemaect werden Priorynne hent sye vervult hebbe oer dertichste iaer. ende hebbe apenbaerlick professie ghedaen

8

na der oerden. Ende hebbe drie iaer lanck ten mynsten loeflick ende doechlick inden conuent ghewoent. ten waer sake dat noet druftecheit daer to dwonge. ¶ Inden daghe der kiesinge salme die visitoers to samen comē laten. Ende ten ierstē misse doen vanden heilegen gheest. Daer na als die nusse vut is coemen die visitoers toe samen int capittel huys totten susteren mitten Rector ende lesen den psalm. Ad te leuaui. ꝛc. mitten preces ende ghebeden voursecht. Ende als de oldeste visitoer gesecht heft. Benedicite. soe duet hy een vermanynge dúncket hem guet. Daer na gebieden die visitours van beuel ende machte onses heren van vtrecht na vermoeghen onser preuilegien. dat sye na guede als sie beest moeghen soelen kiesen. diemen vermoet alsoe voel als menscheliker crancheit verhenget werdich ende genoech te wesen van leuē ende olderdom tot ter officie der Priorynne. Alsumer salmen kiesen myt enyghen schalker behendicheit of dwange enyghen psonē. Mer alleen diet cōuent na den meesten stemmen ende besten rade gheoerdelt heft ghemaeren te werden. In deser kiesinge salmen holdē die settinge des gemeynē rauds van laterane des lesten. welck hijr nauolget van woerdē to woerden. soe veil als hijr noet is. Ghenoemen vut den decret. Moemen die Priorynne kiesen sal naden Rechten. Ex consilio Laterane si. ultimo ꝛc.

¶ Op dat die gripende weſt niet aen enghae des heren rud
de. of op dat die kerke of cloeſter dat ſijn prelaet of ouerſte
quijt is of verlaren heft niet en lide alte groete ſaede om ge
breck ſijns herden. Want wy hier in te moete willen gaen de
anxſte ende ſorghe der ſielen. en vorſijn willen nuttichheit
der kerken. ſoe ſetten wy in. dat ghеen kerke of cloeſter ſonder
prelaet weſen ſal bouen drie maent. Ende waer dat ſake
dat binnē dijr vornoemder tijt niet een ouerſte ghecoeren en
worde. ſoe ſullen die ghеen die daer kieſen ſolde. op die tijt ver
lieſen ende quijt weſen hoer recht en macht te kieſen. Een
weer dat onſchult hadde. om redeliken ſacken. Ende die pre
laet die daer naeſt ghelegen is. vander ſelver oerde ende capit
tel. die ſal dan daer een ouerſte kieſen. Oſſer die ghеen daer al
ſoe oprompt die macht te kieſen. die ſie dat hy god voir oghe
hebbe. ende niet en vertrecke voerder dan binnē drie maendē
myt rade ſyns capittels. ende ander wyſe māne te ſacken enē
bequamē pſoen vut der ſelver kerken. of vanden ſelven cloeſ
ter. of vut een ander cloeſter. Weer dat ſake datmē daer geen
bequaem pſoen vynden en conde die daer nutte to weer. Is
dat hy ontghaen wyl die weake ende correctie des ghecſtli
ken rechtes. ¶ Ende want om mēnygherhande van
manierē van kieſen die die ſomighen pynē te vyndē. mēnich

hinder cōmpt. ende gwete last ende saede aenstaende syn dien cloester dat sonder plaet is. Soe insette wy. als wan neer men enen kiesen sal. ende sie alle daer teghenwordich syn. die daer sullen en willen. ende gadelick moeghē bywesen. datmen daer drie ghetrouwe van dien seluē cōuent uutneme die neernsteliken onder soeken ende hoerē sullen die wille ende goetdüncken vā hem allen ende van enen yghelicken by sonderlinge int heymelick ende screuen dat Ende dat sie gescreuen hebben. dat sullen sie sonder merren. onder die ghemeente apenbaeren. alsoe datmen daer niet inwerpen en sal enich hinder van enigher appellacie. dat is enich hogher recht te sueken. Ende wāneer men dan die stēme auerrekent. datmē den ghenen kiese. den al die capitularen. of dat meeste ende stēmichste deel des cōuents ghekoren heft. Of men mach sōmighen mānen beuelen en ouerghenen die macht te kiesen. die in oetre alre stede dien cloester voor sien sullen om een hierde. Maert datter anders dan hier gescreuē is inden tween manierē. yemant ghewerren worde. dat waer al nyet. Ten weer datter ene ghemeyn kiesinge van al den cōuentualen als van inghenen des heilighen gheestes sonder salicheit gesciede.

Soe wie oeck teghen dese voorscreuē manieren hem onder

wynden wolde te kiesen. die verliesen op die tijt oer recht te kie
sen. Deck so verbiede wy mede alle heymelike kiesinge. ende
in setten. dat alsoe haestlike als dat kiesen geschyt is datmē
sonder merren feestlike kundighe ende apenbaeren sal.
Dit is die syn van deser materien in dat decretael.
¶ Dat hyr nauolget is ghenoemen ut dat seste boeck de
cretaliū. ende spreket sonderlinge van den nōnen. die enē
ouersten kiesen sullen. Want wy te mael seer beghērē nut
ticheit ende ourbaer der nōnē cloesteren. die dickwil groet hin
der ende scade. beide in gheestliken ende oer in tytliken goe
den lijden. wāneer dat sye enē ouersten kiesen sullen. ende
daer twydracht ende onvrede onder koempt. Soe insetten wy
alse wāneer dat sye kiesen sullen. datmen ghene nōne en
sal mede laten kiesen ten sie dat sie professie ghedaen heft.
¶ Ende datmen nyemant en kiese in een abdisse of Prior
yinne. ten sy dat sye ouer oer dertichste iaer sy. ende dat sye
aepelike in dier oerden professie gedaen heft. ¶ Ende ist
sake. dat sie opnemen te kiesen in der manier. als soe waer
die meeste stēme op comen vanden conuent dat dat een
vorganck hebbe. Ende die nōnē dan niet ouerdraghen en
konden. der en worder veel ghecaren. dat is datter vole geuon
den worden. die al stēmen hadden. Soe salmē syn ofter ye

mant van alden ghenen die daer ghecameren worden, die twe deel van alden stēmen gecregen heft. Ende vintmē dat alsoe Ende dat kiesen anders naden rechten al wael gheschiet ende ghedaen is. Ende die ouerste die tot dier kiesingen ghe roepen of ghebeden is, alle dinck dat daer to hoert wael on dersocht ende anghemerket heft. soe salmē dat vestighen ēn vastmaken sonder enyghe vutnemynge, of weder seggē. of oer appellacie, dat is enych ander of hoeghyer rechte te ver sueken, van yemant vander ander parthye, die anders ye mant ghecverē hebben. ¶ Mer weer dat sake datter alsoe ghecmeren weer, dat die twe deel vandē conuent op nyemāt gemallen en weer, soe mochten die nōnen die niet ghecmeren en hadden, die die meeste stēmē hadde, oer stēmē verwandere. weert dat sie daer willich to waren, ende kiesen noch die ghe ne die die meeste stēmē ierst hadde. Ende dat moetmē wael doen al waert oeck dat die ierste kyesinge, al ghekundicht weer. ¶ Mer dit salmen doen rechtenoert eermē tot enighē ande ren werken ghaet sonder argheliſt. Ende ghemelt dan datter soe vele stēmen der gheenre die die niet ghecmeren en hadden mitten ierſten, die yrst die meeste stēmen hadde, tot dat ghetal queme der ierſten die die meeste stēmē hadde, dat sie dat twedeel hadden vanden conuente. soe salmē dat vestighen

ende vastmaken gheliker wys als of sie mitten yrsten dat
tweedeel hadde gheha. ¶ Voer waert sake datter yemant vā
den nōnē waer. na dat dese kiesinge aldus op enē gecomen
waer alse gesecht is die yet sunderlings wolde seggē of wo
ghen van den ghenē die gheroeren ende gheuestighet weer.
daer men sie weder om offetten solde van hoeren dienste. dier
salmen dat wael gūnē ende laten seggen. Waert oec dat die
nōnen die mitten iersten anders yemant gheroeren hadden
dan die die meeste stēmē hadden. hoer stēmen nyet gheuen
en wolden. den ghenē die die meeste stēmen ierst had. of oec
mede. al vielen sy myt hoeren stēmen op die die meeste stem
men hadde. dat nochtant hoerre soe vele niet en waer. dat sie
dat tweedeel vanden cōuent maken mochten. soe sal die gheen
die dair die ouerste is gheropen totter kiesinge. wyslike ende
wael ondersueken op enighe wedersprake of claege der ander
re. die die yrste niet kiesen en wolden. ysset anders dat sie yet
wedersprake hebben. ¶ Ende dit ondersueken sal oec mede
gheschien in anderen dinghen. die daer to hoeren sonder onlede
van rechten. eer datmē dat kiesen vastmake. ¶ Also nochtant
dat die gheen die ierste die meeste stēmē hadde hier en bynnē sal
sorghe draghen ende dienē vyelick in gheestliken ende tytli
ken dingen des cloesters. behaluen dat sie van al des cloesters

goede niet myt allen en moet vervreemden. Noch dat sie ye/
mant aen nemen en moet nōne te maken. ¶ Mer waer
dat sake dat yemant vandē nōnen gheroren worde van dat
mynste deel vandē cōuent. dat sie myn dan die helfde vandē
stēmen haede. dat kiesen en willen wy niet dat enighe cracht
hebbe. Ende dat ghene die alsoe vandē mynsten deel vandē
cōuent gemaren is. willen wy dat gheen recht daer in en heb/
ben. noch die ander en moeten hoer consent of hoer stēmen in
dusdanigher manier daer to niet gheuen. ¶ Op datmē
oer na deser voernoemder forme te lichtliker hier doer racke.
ende op datmen te eer come to eendrachtigen kiesen soe beset/
de wy ende ordinieren dit. dat na datter gemaren is. ende mē
ouersiet ēn rekent wie die meeste stēmen heft. datmē niet
aensien en sal wie vanden ghenē die mede gemaerē hebben.
die meeste myne hebbē. of die meeste sorge schinē te draghē.
of die van die meeste verdienste sijn. mer datmē alleen dat
getal vandē stēmē sette teghen dat getael. ¶ Ende weer
dat sacke dat die nōnē willen voert vaeren. in dier manie/
ren alse dat sie beuelen yemant anders voer hem te kiesen
Ende waēneer datter alsoe geroeren waer. datter dan een
deel vanden cōuent hem setten woldē teghen die ghenen
die alsoe ghemaeren weer. is dat sake. datter mynste deel

vanden cōuent dat waer. alse gesecht is in die manier te kie
sen myt onderscken soe salmen dese kiesinge vestighen.
ende dat weder seggen. of vutnemynge of oer enich hogher
recht te beghieren. der ander voerseedder nōnen. ēn mach
hier en teghen niet werderen noch hinderen. ¶ Nochtā
soe en wort hier in niemant benomen namels alster gero
ren is yet te seggen of te wroeghē teghen den ghenē die ge
koren is. ¶ Mer waer dattet meeste deel vandē cōuent
hem settede teghen den ghenē die ghecaren waer. auermids
belouge soe salmen die vestinge. ende offsettinge soe lā
ge verholden. hent datmen onderscht heft vander weder
seggenge. ende anders yet. dat den ghenē moetē mochte die
gekoren is. Mer daer en bynnen soe sal die alsoe gekoren is
vrylike doen ēn besorghen dat toe hoeren dienste hoert.
¶ Ten waer dattel deel der ghenre die hem settē teghen
dat voirnoemde kiesen die helfte meerre weer dan der ander.
dien daur wael aenghenoeget. Want alsoe en wyllen wy
niet dat sye oer yet onderwynde. van datten dienste to be/
hoert. mer dat sie verwachte hent dat die twydracht gheledē
is. ¶ Aldus veer isb ghenoemē. vut dat seste boeck van
den decretalen. ¶ Mer wy visitoers doen daur to. alsmē
voertuaren sal. per viam scrutinij. dat is byden onderwyn

den der stēmen, der ghenre die kiesen sullen, soelen wesen die visitoers totter kiesinge mitten Rectour des huyses mitten voorsechden duen daer dertetal van stuert. ¶ Alsmen tot ter kiesinge gaet, auermids forme des ondersuekens, soe sal men int eerste holden, dat die ondersuekinge geschie in alsulker stede, dat die ghene die dat ondersueck doen van hem allen ghesien werden. Ende die ghene die noempt alleen van den die ondersuecken gehoert werden. Ende die drie ondersuerstrē die vanden conuent genomen werden, soelen hem seluen eerst ondersuecken. Ende daer na die ander nomen, een yeghelick by sonder. Een van hem vā hoerre alre weghen, een ygelick die kiesen sal beswerende. ¶ Ten anderen mael, dat sie vluechtes bestriuen by hem of by een ander eens ygelick wille. ¶ Ten derden mael dat sie vluechtes die willen apen baeren in die ghemeyn audientie des capittels. ¶ Ten vierden mael, dat als die willen syn int ghemeyn ghecapen baert, collacie gheschie alleen des ghetaels teghent ghetal. Op datmen die vluechtes kiese in een priorynne des huyses in welker die tweedeel des conuents ouereendraghen.

¶ Ten vyften mael, dat een van den oldesten des meesten deels van hoere weghen, ende die hoer aenhanghen vutkun dighe die kiesinge by waerden getaels vā een, biddende die

ſelue vandē viſitoers greō firmiert te werden. Ende deſe voorgeſeechde dinge ſullen gheſchien onder een verſamenynge ſoe datmen daer en bynnen niet en kier tot anderē dingen. Daer na ſullen die viſitoers proclamacie doen voer alt tō uent. eer ſie die gemaren is confirmieren. Op of yemant wolde ſeggen of bewarnen teghen die forme der kieſinge. of teghen die gheraren perſoen macht ende tijt hebbe te opponieren of te weder ſpreken. Ende tot een ſeker tijt tē myſten enen dach ſalmen die confirmacie verholden. Ende iſt dat yemant opponyert of teghenworpt een ſeker ſaeke waer ōme die kieſinge niet ſal gheconfirmiert werden. ſoe werden die confirmacie vertreet. hent men die ſaeke onderſuke. ende die waerheit ende reden des weder ſprekens vanden confirmieres bekent wort. Weert dat die ſaeke ongherecht ghevonden wort. of en woerter niet teghen geſpraken. als verleden is die geſette termijn. confirmiert men die kieſinge. Ēn is die teghenſprekinge gherecht. ſoe en confirmiert men ſie niet. want ſie en waer van gheenre macht. ¶ Deſe proclamacie ende deſe manier is te holden. al waer oeck die kieſinge gedaen. mit ghemeenre eendracht. C Iſter gedweelt inder formen der kieſinge. ſoe machmē die kieſinge vannyes verhaelen. Ende die gheraeren perſoen en wort niet

te myn bequaem. ¶ Dit te weten. ist dat sie alle vandē conuente te wtlike enē onwerdighen persoen dan wederproue die visitoers ende rectour die kiesinge. Ende die kiesinge sal comen totten visitoers ende rectour vanden huyse. ℭ Ist dat sōmighe noemē wtlike een onwerdighen psoen soe coempt die kiesinge totten anderen die sodanighe kiesinge niet en hebben consentiert. ¶ Alsmen voort ghaet byder ander formen dat is byden weghe cōpromissi. Ende sōmighe daermen in cōpromittiert weren vandē conuent. Daer in cōpromittiert is. moeghen niet gemaeren werden daer en weer inder cōpromissie toghedaen dat sie kiesen mochten vā hem seluen. of van anderen. oec alsulke kiesinge salmē voort kundighen. by yemant in welken cōpromittier is by waerden des ghetaels van een. Ende dan sal die proclamatie geschien vanden confirmeerres. ende termijn geset werden te werder spreken als voerseyt is. ¶ Dit te mercken dat men niet voertghaen en sal. byden wech cōpromissi. ten weer dat sy alle willichlike daer in consenteerden. Want wolder ene niet datmen soe voertginge dan en dochte die kiesinge niet. Want die wech der onderseekinge is meest noet.
ℭ Die derde forme is byder inspiracien. Ende sulke vermoetmen ondermaect sie en geschie van alsoe vernoemde eñ

hoghen persone. daermen lange ghemeenlike ghesecht heft dat sie werdich ende nütte weer totten regimente. beide in ghees-/liken ende wertliken dingen. ¶ Dese kiesinge mach oec geschien by den weghe cōpromissi in deser wysen. Als dat die. daert conuent in cōpromittiert. restringiert werden tot sekeren personē. uut welken sye schuldich syn een te kiesen. of dat sye hemeliken ende van enē yeghelicken onderstaen hoerre alle wille die gheholden syn te kiesen. daert meeste deel des conuents in consentiert. Ende dese leeste wech is slicht ende redelick ende wert den susteren van deser oerden meest gheraeden te kiesen. ¶ Aer die visitoers die totter kiesinge gheropen werden sullen den richter god voer oghen hebben. Ende sullen niet om liefte ofte gonste gaen vandē weghen gades. Want alsmen ghebiet den cōuente die die kiesinge sullen doen dat sie kiesen na gade als sy best cōnen. Gheliker wys sullen die visitoers toe sien mytten Rector dat sy niet overdraghen weetelike in ene onütte persoen. Mer sien sy dat die kiesinge onordenierlike geschiet soe hebben sy macht te wederseggen ende te reprobieren.

¶ Als dan die kiesinge nader woerscher formen gheschiet is ende confirmiert. Soe wort vluchtes die gheweerne ende confirmierde. vander suppriorynne ende der ouerster nōnen

inder oerden ghelert in die kerke vandē ingranck des choers totter steden der prostracien. Die nōnen int choer wachtende hoer tompste ende hoer ghaende doert middel des choers hier ende daer hoer tonyghende. Als sie prosterniert is. prosternieren hem die sie leyden. mitten anderen. wert tijt dā prostracien. Aer sen ist ghecn tijt van prostracē. soe prosterniert hoer alleen die priorÿne. ende die ander staen. Daer na prosterniert of staende soe lesen die nōnē den psalm. Exte quā bonū. Als die psalm ghecnt is mit Gla pñ. soe sechtmen die añ. Intret oratio mea in cōspectu tuo dñe: eleuatio manuū mea rū sacrificiū vespertinū. Kyriel. Christel. Kyriel. Pater nr. Dan secht die visitoer is hy teghenwordich. Int choer beneden Anders die suppriorÿne staende byder priorÿne secht. Et ne nos. ic. Saluā fac ancillā tuā. Deus meus sperantē in te. Mitte ei dñe auxiliū de sancto. Et de syon tuere eam. Esto ei dñe turris fortitudinis. A facie ïmici. Dñe exaudi orationē meā. Et clamor me. Oremus Collecta

Omnipotens sempiterne deus. qui facis mirabilia magna solus. ptende sup famulā tuā dexteram celestis auxilij: et ut in veritate tibi cōplaceat. perpetuū ei rorem tue benedictionis infunde.

Alia Collecta.

DEus a quo ſancta deſideria recta conſilia et iuſta
ſunt opa. da famulabus tuis illā quā mūdus
dare nō pt̄ pacem. ut et cor da nr̄a mandatis tuis dedita.
et hoſtiū ſublata formidine tpa ſint tua protectione trā
quilla. Per chriſtū dn̄m nr̄m. Amē.
¶ Daer na die ſuppriorynne mitter olſter ſuſter heft
hoer op ende leyt ſe in hoeren ſtoel. Ende als. Pater nr̄ ge
ſecht is ſoe wemen ſie int capittel huys. Daer ſal die pri
orynne lauen gehoerſamheit den viſitoer ende Rector na
inholt der priuilegien in teghenwordicheit der viſitoers ēn
des Rectoirs in deſer formen. ¶ Ic ſuſter N. laue gehoerſa
heit na Sinte Auguſtinus regel ende na ſtatutē onſes
huyſes v pater viſitoer vā wegen ons ghenedighen heren
van vtrecht ende onſen Rector na vermoeghe onſer pri
uilegien. ¶ Als dit gheſchiet is. ſoe wempt̄ erſt die Sup
priorynne of olſte ſuſter voer hoer op hoer knyen. Ende die
priorynne vraecht. Belaeft̄u gehoerſamheit na ſūnte
Auguſtinus regel ende na ſtatuten ons huyſes Soe ant
wort ſye, ic ghelaue. Ende des gelick doen die anderē die
inder oerden ſyn die profeſſyt ſyn na ordinancie in teghē
wordicheit des Rectoirs. ¶ Weert dat in deſen huys
woenachtich weren clerken conuerſen of donatē die ſullē

lauen alleen gehoersamheit den Rectoir ende niet der priozyn/
nen. ¶ Die susteren al to samē sullen oer daer vlitelick
to sien dat sie onderdaenich sijn oeren Rectoir in allen dingē
die hoeren totter regel statutē of tot anderē eersamē dingē.
¶ Item al dien dach bregen die susteren to myt bly scuppē.
ende sie eten tweewerf. ten waer gebot vastē der heiliger ker/
ken

¶ Vander Priozynne. Capittulū primū
¶ Vander Supriozynne. Capit. Secūm.
¶ Vander Procuratrix. Ca. Tercū.
¶ Vander kelre waēster. daer mede vā koekē waerst. Ca. iiij.m
¶ Vander Reuenter waerster. Ca. quītum.
¶ Vander sieck waerster. Ca. Sextū.
¶ Vander vestiarien. Ca. vij.
¶ Vander coesterssche. Ca. viij.
¶ Vander cantersche. Ca. ix.
¶ Vander ebdomedarie. Ca. x.
¶ Vander boeckwaerster. Ca. xj.

Vander mater of Priozyne. Ca. primū.

Als die Priozyne gecharen ende confirmiert is. soe
sullen sie allendie susteren in eren ende reuerentiē
hebben ende gehoersam wesen. Alsoe dat wie by

hoer hene gaet, die sal hoer een luttel mittē hoef to nyghen.
In wat steden butē den conuente die susterē somighe sitten
butghenoemē die werck huyse. ist dat die mater daer coempt.
soe sullen sy op staen hent dat mater sittet. of die suster heit
sitten. Ende gaet de mater voer by den susterē. soe sullen
sie opstaen. ende nyghen. ende staende bliuen. thent dat sie
voer by ghegaen is. Ende gaet sie voer by dat cōuent der sus
teren inden reuenter. of choer. soe sullen die susterē hoer allē
tve nyghen. Ende soe wie der mater wat to langet of gheuet
die sal hoer to nyghen. Die susteren sullen hem wachten
ende nauwe waren dat sie inder mater teghenwordicheit
hem stichtlicken eñ eersamliken hebben. in woordē. seden.
ende alle manieren dat teghens disapline wesen mochte.
Ende soe wie dat vandē Rector of Mater berispet werdē.
die sullen ter stont vergifnisse bidden op hoer kuyen.
¶ Der Priorynne of Mater hoert weder tom to te sien.
dat sie mit hoerre goeder wanderinghe hem allen gheue
exempel der disapliné. Ende dat sye niet en myssbruyke
der macht die sie ontfangen heft. Mer al soe veel te meer
sal sye hoer bedwyngen. in alre disapliné. als sie onder den
susteren nyemant bouen hoer en heft die sie bedwinghe.
Want daer om en is sy niet bouen ander susteren gheset

dat sie onder discipline des cloesters niet wesen en sal. of niet onderdanich en sal syn. ¶ Hoer cleedere en sullen niet anders wesen dan der ander ghemeyn susteren. gelick in verwe. in toestelheit ende in forme. ende in grofheit als gewoentlick is in goeden huysen. ¶ Sie sal mede wesen in die ghetyde en bedinge. Sunderlinghe soe en sal sie niet bliue buten dat capittel der gebreken sonder redelike sake. ¶ [redacted]er. ¶ Inden meesten dubbelden festen ende daer bouen doet sie alt ambocht. vutghenoemen die vesper die die Rector doet. ¶ Inder primen en cōplete segt sie. Confitror. Ende naden ghetyden. Fidelium. Ende Ad uitorium. Ende na cōplete gheeft sie die. Benedicte. of doet si es niet soe verwaert die Supprioryne oer stede in allen dinghen. ¶ Na cōpelleten. Ende voer primen sal sie hoer pyne silencium te holden. ¶ Sie sal hoer oer hueden. dat sie niet en spreke inden steden daer mē silencium holdet. Wser sie sal ghaen tot geoorlofden steden. ¶ Inde Refe/ter sal sie eten mitten anderen ende als die andere. ten waer dat hoer crancheit ende siecte anders eyschede. ¶ Der mater hoert oeck toe die almisse ende waeldaden den cōuent te kun/dighen. ende ghebede te beuelen. Ist dat sier vergheten salt hoer die procuratersche vermanen. ¶ Hoer hoert to te corrigiere

die quelke leſen inder choer. inden reuenter ēn int capittel. of
ſye ſalt enen anderē beuelen. ¶ Die Rectour mytter Pri
oryne en ſullen nyemant ontfangē totter oerden of profeſſiē
ſonder conſent der vierēdwijntich die daer toe ordiniert ſyn
of des meeſten deels. Ende wat die Rectour mytter Prioryn
ne ende mittē xxviij voerghenoēpt ouerdraghen of die meeſte
ſtēme. dat ſalt cōuent ſtedich ende vaſt holden. Vutghenoemē
ſolemen enighe erfnis vercoepen of afhendich maken. ſal
geſchien by conſent der viſitoers. ¶ Iſer waert ſake dat
enighe ſuſter teghens ouerſten of teghens dat meeſte deel des
cōuents hoer voelen of eenre ander myt kyuinge of mit boe
ſer ſtruicheit beſchermē wolde ende dat dake pleech te doen.
ende wort ſie vermaent. ende betert hoer nyet. Deſe ſalmen
als een die den gemeyen vrede verſtuert butē ſlutē vandē ca
puttel. Ende daer to ſalmen ſe punigen mit ſwarē penē na
goetdunckē der ouerſten. ende na ghelegenheit der perſonē.
¶ Die Prioryne ſal des Jaers eens of twij omghaen mitter
Supprioryinne ende noch mit eenre ander. ende onder ſueken
die bedden der ſuſteren ende anders wat die ſuſterē toe hoert.
vinden ſy gebreck men ſalt verbeteren. Die ſuſteren ſullen
aldinge woenen der mater. ende ijſter ijt datmē heft ſonder or
lof dat ſalmen diē ſuſteren afnemē. ende corrigieren behoer

lick die ongheboersamheit. ¶ Gheen brieue salmen senden noch ontfangen sonder oerlof der ouersten. Noch gauen sendē noch ontfangen sonder oerlof. wie daer tegens doet sal men oerdelen of sie dienste gedaen had. ¶ Mer op dat die mater niet belast en worde myt sorge der tijtliker dinghen ēn alsoe behindert worde in gheestliken dinghen salmen mitten Rectoir die officie setten ende besorgen myt al sulken susteren die daer bequeem to sien te bewarē.

¶ Item. ¶ Dus oec to weten datmē eenre suster meer officiē ende dienstē mach beuelen dan een. als oerbaer is. dutghe noemen die officie der supperiorynnen ende procuratersnap. Op dat hem die anderen volcomeliker tot gheestelikere oefenynge gheuen moeghen. ¶ Alsset dat die mater hoer sorghe den anderen mededeelt. Nochtant en sal sie die sorghe van tijtliken ende gheestelicken dinghen niet te myn mede draghen die susterē te leren ende te raden gheestliken ende tijtliken voirt gnoch. ¶ Ende die susterē die beuel hebben sullen somtijt mitter mater spreken. op dat sie hoer dingen te bet doen moeghen na gehoersamheit.

¶ Item die mater en sal gheen groete dinghen verkopen of veranderen sonder consent des Rectoirs. ende der xxiiij.

¶ Sie en sal oec tot hoerre behoef niet eyghens hebben.

¶ Die ghiften die den cōuent aen coemen in golde of ſilue. of in gelde die ſalmen brengē tot ter Mater. op dat ſy myt den Rectoir daer mede ordinier tot ghemeyn oirbair des huyſes. Ende iſt dat procurater ſche daer van ontfrengē ſoe ſal ſie daer reken ſcap van ontfangen. C Item wanner der Mater van buten van luden beualen wort te be waren gelt. of enich ander dinck. dat ſal mede weten die Rector. Suppriorȳne. ende Procurater ſche. ende die ſuſter die den ſloetel dreect. Ende deſe dinghen machmē niet vutdoen of afhendich maken ſonder conſent der ghenen diet daer ghelecht hebben. ende myt rade der vorghenōē der perſonen. Mit welken pſonē die mater in ghemey ne cleynē dingē of in veranderē der offiae hoerē raedt hebben ſal. ¶ Die Priorȳne. en ſuppriorȳne mit ter ſuſter daer to ordiniert ſullen hebbē ende bewaren die ſloetelen vander kiſten des Conuents daer drie ver ſcheiden ſloeten myt ſloetelen verſcheiden aenweſen ſullen. In welken kyſten des Conuents brieuen Segel. ende alreley clenodien mitten gelde dat totter procurater ſchen offiae niet en hoert ſullen bewaert warden. ¶ Item. Iſt datmē brieuen mit des cōuents ſeghel beſege len ſal. dat ſal geſchien in teghenwoerdicheit des Rec

toirs.ende vierē twyntich susterē. ¶ Ten waer wat cleens te besegelen als mechtighes brieue of dier gelick datmē doen sal.in teghenwoerdicheit der psonē vorgenoempt.
¶ Die Priorynne en sal sonder consent des Rectours ende drien susteren vorghenoempt nyemant gelt lenē.tot enē mael of by delen.bauen vyf rynsche gulden. Myt desen vorgenoempt sal sie oec eens des iaers als omtreent alre heiligē mys spreken muttē Rectour vandē ghemeynē staet des huys als vander wanderinghe ende voert ganck der susterē.van hoere eendracht ende vrede.Ende van den staet.ghebreck of vording tijtliker dingen.Op dat een yghelick die office hebben te bet to sien. ¶ Die Priorynne noch ghеen susteren sullen aenemen yements testament te vten.
¶ Ghene Priorynne noch dat Conuent sal lauē voir yemants scholt. ¶ Ghеen Priorynne en sal brieue seghelen in hoeren naem ende des Conuents.sonder wil des Conuents ende des Rectours.Ten sy in cleynē saken mit raet des Rectours ende der drier susteren. ¶ Die brieue die den Conuent ghesant werden.en sal sie niet op doen.noch lesen.dan inder teghenwoerdicheit des Rectours.is hy by huys. Der supprioryne procuratersche.ende der older suster.of die Rectour niet to crycghen en waer. Die mater mit wille des

Conuents en mach hoer noch dat cōuent niet verbindē myt enyghen pſonē of ſaken ſonder wil des Rectours by ſcarpe correctie. ¶ Die Mater ſal bewaren, dat ſie die doet hoerre ſuſteren doe te weten doer ander cōuente. ¶ Die mater en ſal niet hengen in ghеenre wys den ſuſteren, noch die Rector gelt to weruen voer hem ſelуen, to gebruken voor boeken, ſpyſe, dranck, cruyt, cleder, of der gelick. Aſer wort dē ſuſteren gelt gegeuen, dat ſullen ſie van ſtondē aen brengē den ouerſten. Ende hebben ſie wes noet ſullen ſie oetmoedelick begheren vandē ouerſten, ende die ouerſten ſullē hem dat verweruen iſt dienlick of noet. ¶ Die Mater en ſal oer ghenē ſuſterē to draghen oerlouen, vutghenoemē die pro curaterſche bynen of buten, ende die ſcheerſuſter, ſonder conſent des Rectours om enyghe ſonderlinge nutticheit.

Vander Suppriorynne. Ca. ym

Die Suppriorynne ſalmen kieſen by rade der ouerſtē ende der xxiiij ſuſteren, of des meeſtē deels. Als ſie ghecaeren is compt ſie voer den ouerſten ende begheert dat mens hoer verdrage. Iſt dat die ouerſte niet verdraeghen en willen, ſal ſie oetmoedelike volghen ende begherē der ſuſteren gebet. Ende voert aen ſal ſye die erſte weſen indē luchteren choer. Ende wāneer die Mater ſiеrk is, ende oer offiсe

niet volbrenghen en mach. of niet by der hant en is. het sy indē
choer of inden reuenter. of in anderē steden. soe verruilt die sup
priorynne oer stede. Ende dan soe en lest sy niet. noch en dient
inden reuenter. Aer ist oer dach to lesen soe sal sie dat eenre
andere beuelen. Item in allen anderē dinghen sal sye
hoer hebben als een ander suster. Item alsoe lange als
men die Mater vinden mach. soe en hoert der Suppriorynne
niet toe. yemant orlof te greuē. wat merkelixs to doen. Mer
mach mē die Mater bynē den pant niet vynden. soe mach sie
in cleynen dinghen orlof gheuen. als to spreken myt enigher
suster of der gheliken. Welcken orlof sie nochtant myt meer
re swaerheit gheuen sal dan die mater plecht te doen.
Ist dat yemant van der Priorynne of Suppriorynne of van
eenre ander die officie heft yet bede. dat sie hoer niet en gheue.
bid sie daer na van hoerre een. soe en sal sie niet verswygen
dat oer dat die ander ghedweygert heft. Der Suppory
ne hoert toe der Priorynne te vermaenē daer sie berispelick of
versumel in is. dat sie seluer ghemerkt heft. of van anderē
susteren ghehoert. Nochtant sal sy sie voer die anderen ont
schuldighen waer sie mach. Anders en sal nyemant vandē
susteren hoer vermeten vander Priorynne achterclap te doen.
of by hoer seluen to berispen. Die mach nochtant der Sup

priorÿne of der procuratersche, of oec der Priorÿne myt anxte
en werdicheit oetmoedelick te weten doen, heft sye yet berispe
lixs aen hoer gemerct, of yet dat wrueghens wert is. Ende ist
dat sie dicke vermaent wort ende hoer versuempt te beteren,
nochtant soe en salmen sie niet wrueghen int cōuent. Mer
men salt openbaeren den Rector, ende is dat sie sych dan niet
en betert, soe salmē dan oec den visitoers alsmē visitert to kē
ne gheuē, op dattet ghebetert werde. ¶ Die Supprioryne
sal tot elken Jaer na paesschen voordē ouersten absolucie be
gheren. Nochtant machmē sie op anderē tijdē absolueren
als den ouersten guetdunct, myt rade sōnigher susteren.
Als die Priorÿne vandē conuent is, is dan die Supprioryne
oec niet teghenwoordich dan secht die ebdomedaria. Fidelium
Confiteor. Ende Aduitoriū. En ghyft die benedictie Ende
doet die ander dinge die hoerē tot den dienst godes. Mer noch
tant doet die oldeste inden choer die teykenē ende ghift orlof.

Vander Procuratersche. Capit. Tercium.

De ouersten des Conuents by rade der susteren die
daer te gheordiniert syn of des meesten deels kiesē
ende setten een goddienstighe wetende suster professyt tot
eenre procuratersche, die doechtlick ende eersamlick hoer heb
ben kan tot den luden van buten, ende van bynnē indē con

uent. Tot welker alle ander officie hebben hoere toe ganck
In allen dinghen die hem noet syn. Tot hoeren ampt hoert
sunderlinghe vlitelick to screuen. Wat sie ontfanget ende yt
ghenet. Ende alle die kenthen des cloesters. Ende wes wempt
vander susteren arbeit hoert hoer to te ontfanghen ende te scri
uen. Dese sal een ghemeyn op sien hebben op die dinghen van
buten. ende ofter yet binnen der weer wat vergancliek weer.
sal, sie der Mater te kenne ghene. op dat die Mater mutte Rectour
doer van sueken moeghen ende laetent verbeteren. ¶ Ist
datter yet groetes of bouen ghewoente te doen is soe sueke sie al
toes raet ander Priorynne. Sie en sal hoer niet vermete yet
wat groets of oer bouen gewoenten te ghenen dan myt orlof.
In almissen to ghenen salmen holden die ghemeyn manier
en ghewoente. ten weer by orlof anders wat te ghene. Sie en
sal gheen gelt van buten lenen sonder consent der Priorynne.
Noch sie en sal onfangen in oerre bewaringe gelt. noch enyge
costel clenodie sonder consent des Rectours. Maters. supriorynne.
ende der older suster gelick als vander mater voirscreuen is.
Sie en sal niet lauen noch borge werden voir yemants scholt.
Sie en sal die scholt des cloesters niet lange late onbetelt.
C Tot hoerre officie hoert. dat sie maene ende onfange. doer
hoer of doer die suster diet buten verwaert of doer yemant va

den knechtē dient die ouersten beuelen alle die rentyen des cloes/
ters wen dat sy coemen, ende voort betaelen ēn gheuen eenē yge/
lick als dat behoert. ¶ Gheenre wys en sal die Rector noch
Priorijne noch Procuratersche vutdoen enyghe erfnisse of
lant. bouen ix of x iaer sonder consent der xxiij susteren.
¶ Gheen suster en sal scrijne noch kiste hebben myt sloetelen
behaluen die procuratersche. of dient noet is van hoerre offi/
cie weghen ende dat myt orlof. ¶ Alsoe dicke als sie gheeys/
schet wort vandē ouerstē sal sie rekenynge doen van al dat ho/
er beuoelen is. ¶ Sie sal oer alle susteren die officiē hebben
bliuen laeten in alsulken maniere ende wysen als dien sus/
teren die ouersten beualen hebben. den waer dat enich ghe/
breck geschiede in enyghen officiē welck mē den ouersten
sal te kēne gheuen. Sie sal oeck hoer gheuen tot ingheckiert
heit. hoer ghetijden mitten susterē te holden. soe veel als sie
mach. to sytten mytten susterē. ende hoer arbeit te doen mitte
anderē als sie vander onledē afbreekē mach. Oer to swygē
in steden ende tijden. soe veel als in hoer is. Sie sal sonderlin/
ge mitten susterē vryntlick ende mynlick omgaen. Eens
anders crancheit sachtmoedelick te onderuangen. Sie sal
oer seer sorchuoldich wesen den ouersten altoes ghetrou to syn.
In woerdē ende bewisinck der wercken. anders solde hoer van/

deringe onder den susterē seer ontstichtich wesen. ¶ Ende weert dat veers wesen moet, sie versumich of te milde of weder spānich ēn eenpessich totte ouersten gheuondē worde, ēn dicke vermaent worde ēn hoer niet en beterde soe sullen die ouerstē een ander setten in hoer stede, ēn laetē sie comē tot hoers selues selicheit ende vorderinge ēn sorge die der anderē niet en can ghedoen. ¶ Die procuratersche sal eens des iaers omtrent sunte Aserten indē wynter reken schap doen voerdē Rectour, Mater, ēn voer die xviij. susterē, van dien dinghen die sie ontfangē heft ende vutghegeuen heft. Ende vā allē schuldē die sie schuldich is ēn diemē hoer schuldich is. Ende biddē absolucie van hoerre officie. Die ander susterē die officie hebben en begherē gheen absolucie. vutghenoemē die Suppriorine voir de ghemeyn susterē. Ēn die ander officie sticken die ouersten myt raet sōmiger susteren alst dienē mach.

Van der kelre waerster. Capit. iiij.m

Die suster die den kelre bewaert sal dickwyl wesen byder koeken ende bydē kelre, op dat sie bewaer broet ende bier, ende ander dinghen die inden kelre syn, ende dat gheuen dies to doen hebbē, vā den dat hoer bevalē is. Deser suster hoert toe dat sie goedertierē ende verduldich sy, op dat sij den susteren sander murmuracie dienē mach. Ende sie sal besorghē datmē

te tyde backe ende brouwe. Sie sal oer sorchuoldich wesen doer ho
er of doer een ander dat dat coern verworpen werde ẽ reyn ghe
holden. Sie sal oer procuratersche vermanẽ wes der noet is. dat
men te tyde verwerue. Itẽ ghеen suster en sal sonder orlof gnẽ
in die koeke of indẽ kelre die die kelnersse bewaert. Vutghenoe
men die Mater. Procuratersche die schel suster diet sloet be
waert wãer sie yemant butent cloester drincken brunct.
Ende die sieckwaersster alst noet is voirden sieken. Ende die
koeken susteren. Alsmẽ sõmighen offine den susterẽ beueelt
soe salmen om vlytlick lerẽ dat sie die dinghen die hem be
uolen syn doen nadẽ statutẽ. of men sal hem die manier
hoerre officien scriuen of seggen.

Vander koeken waersster. Capit. v.m

Een sal een gõde trouwe handige voirsichtighe ende
mynlike suster sacken totter koeken die onsen lieuẽ
heren trouwelick soeken sal. ẽ des huyses oerbaer. welcke toe
sien sal dat alle dinghe profitelick. reynlick. ẽ bequeemlick
ghehauent ende hantiert werden. dat den cõuent ghene scade
by hoerre versumenisse en ghesschie. Die suster sal somtyt
spreken mytter procuratersche ẽ nemẽ raet inden dingen
die hoer noet syn totten gemeynẽ oirbaer. Sie sal mynlick
ende lytsamlick met hoerẽ mede susterẽ ende ghesellynnen

oenghaen. Ende mitten gemeynē ſuſterē myt alre beſcheydēheyt enē yghelick gheern behulpelick ende goedertieren te ſyn na vermoeghen der ghehoorſamheyt eens yghelick noetdruefft aen te ſien. Deſe ſuſter mach groeten oerbaer doen den cōuent mit voerſiennicheyt of oer groetē ſchade als ſie niet radich noch vroet en is. Sie ſal altoes dencken. wes ſie den ſuſterē doet vut ghehoorſamheyt. dat ſich onſe lieue here dar ſelues aentrecht naer heylighe euangely. Ende alſulken ſuſterē die der ghemeynte trouwelick dienen werden mede ghedelt alle verdienſte ende goede werken der ſuſterē. Daer om ſalmē der ſuſterē dienē myt alre mynlicheyt. recht of mē onſen lieuē heer in ſyn p̄ſoen ſelues dienede. ¶ Die brouſuſter ende baerſter. of die waſterſche of ander gelike officie ſullen oer altoes doen als om beualen wert vandē ouerſten. Sonder orlof gheen dinghen te veranderen. mer ſullen bluē by goeden olden gewoentē. Sie en ſullen oer gheen ſuſteren halen vut hem ſelues. of die ſy beghereē. meer alleen die gheen die om die Mater toſchiet. ¶ Men mach oer weel mer dan enen dienſt eenre ſuſter beuelen. op dat die andere te bet bliuen op hoer handwerck en gade onbedōmert aenhāgen moeghen.

Vander Reuenter waerſter. Ca. vij.

Die officie der reuenter waerſter beuelt men yemant vandē ſuſterē die daer to dient. Deſer hoert to die

tafelen tre bereiden. des merghens eñ des auonts. broet ende bier daer op te setten. Jtē water te halen int lauoer. Die kānen sal sie oec dicke wasschen of doen wasschen. of sie te ouipas wer. Sie sal oec besorgen dat die tafellaken eñ die dwelen bei de inden reuenter. eñ by dat lauoer verandert werden. alst noet is. Wert daer yet besmet dat sal sie doen wasschen. Sie sal oec die candelaers besorghen. diemē indē auēmael des wynters dē susterē voer settet. diemen alsoe setten sal. dat die susterē be quēlick syn moeghen. ~~diemē alsoe susterē sal dat die susterē~~

¶ Dúncket den ouerstē dientlick soe doet een yghelike suster hoer weke nae ordinācien mitter reuenter bewaerster die spyse aentodraghen ende af te nemē vandē tonestē opwert. of mē setter twe toe diet doen moghen. ℂ Des vastelaghes sal sie drencke schencken ter collacien. ¶ Wy vermaenē dat ghēen suster en maeghe vā yemant. noch en onder sueke wat men koeket. Noch oec en versmade die spyse diemē int ghemeyn bereit. behaluen die van noede eñ van sieckten gedwonghen wort yetswat to eyschen. Want tē betēmet met ghecestelicken leuen om die spyse te murmurieren. Als onse regel secht. Tēmet v vleysch in vastē ende abstinēcie der spysen. alsoe vele als v trancheit verhenct. Die susterē die vandē ouerstē daer to ordinert syn dat sie aendienē sullen. sullen altoes weten

die sieken der susteren dien men myt rade der Mater of der siec
waerster wat sunderlinxs gheuē sal. Oer sullen alsulke
sieke susterē te kenē geuen den kock of der aendienresche vā
hoerre sieke eñ sytten by malcanderē op een stede daer to ordi
niert vandē ouersten buten of inder vasten op datmē hem
bequeemliker aendienē mach. Dese sullen oer to sien datmē
die dinghen die den susterē voerghesat werken ghelick dele son
der vutnemen der psonen. ten waer dat die Mater om treder
heit of sieke eniger suster yet anders beuoel te gheuen.
¶ Die sullen oer somtyt ōme sien onder den etē of yemant
yet ghebrake dat sy veruullē mochtē. Oer of die Mater
yet wat hebben wolde. ¶ Ist dat sie sien dat yemāt
vandē susteren niet en yt vant gheen dat hoer voerghesat
worde dat sullē sie der mater te kennē geuen. Dese susterē
sullen deuotelick ende medelidelick sorghe draeghē vandē
sieken susteren. ende na dat die sieke meere of mynre is. eñ
na dat sie konnē die dingē die om vā noet sijn verweruen.
Ende daer sys niet en konnē sullen sie myt suetē gelaet
hoeren goeden wyl toenē. ¶ Ende ghebreet yemant vandē
datmē int ghemeyn heft. dat sal yemant die daer by syt dē
susterē to kennē geuen dat sie dat veruullen. C Als sie
voert richt vynster staen soe en sullen sie nyet vele spreken.

dan dat noet is. ende dat selue sullen sie sprekē satelick ēn stil lielick. ¶ Als yemant vandē dyntre schen inder tijt der maeltijt merclike confusie maect. sals die een kāne of swtel bruct of vallen leet ende swetet of dier ghelick die sal comē voer der Mater tafel ende kneylen alsoe lange. tot dat hoer die Mater een teyken doet dat sye opstae. ende kussen die eerde. ¶ Syssoet yemant vandē ghenē in gheliken dinghen die ter tafelē sittē. die sal venie nemē ende bekennē hoer scholt vluchtes als die susterē opgestaen syn ēn onfangē penitētie na groetheit der scholt. ¶ Alle die tijt dattet maeltyt is. of mē collacie drinct sullen hem die susterē neernstelike warē dat sie niet om en sien. niet en lachen noch en screyen. of datter ghēen onruste en geschye. Noch ghene stēme gehoert en werde. dan alleen der lesester. ¶ Itē men beuelt eenre suster daer dient to der waterē die vaten. ēn warm water ende ander dinghē dietnoet syn alsmen die susteren seeren sal. als men hoefden of die voeten wassen sal. of oer alsmen latē sal. Die vatē mittē anderen reysscap oer weder op te vlyen. ¶ Item inden wynter oer vuer to bereidē als noet is. ende na gewoentē. ende in behoerliker stede.

Van der sieken waerster. Ca. vj.

De suster die die sieken verwaert sal eysschen vand kelnerssche. of vandē koekē susterē dat een yghelick

behoeft. Of heftmen noet yet van buten te halen salmen der procuratersche te kennen gheuen. op dattet besorget werde.

¶ Deser susters betreemt sunderlinge ontfermhertich te wesen ende medelidich. ¶ Dese sal oec dagelyxs. alsoe dicke alst noet is die sieken visiteren. Ende datmen hem bereyden sal te tijde bereiden na des huyses vermoeghen. Welcken sieken nochtant werden vermaent na sunte Benedictus regel. dat sye ghedechtich syn hoers opsets dat sie aenghenomen hebben. Op dat sie die ghene die hem dienen niet en beswaeren. in te eyschen omoegelike dinghen. of in te murmurieren. Ende dat sie gedencken dat die sieken die inden cloestere syn. onghelick wesen sullen die sieken inder werelt. gelick dat die ghesonden schelen vanden werliken ghesonden. ¶ Wanneer susteren sieck werden ende dienst behouen. salmen sie uit sieken huys bringen. Op den dormpter salmen nyemant liggen laten. ten waer een. of twe. die ghenen dienst behouen. Alsulken sieken moet niemant te spreken dan als men dat ierst gewaer wort van eenre die hoer helpen sal. ende ist noet spreken mach. ¶ Oyen sal seer verhoeden dat die sieken nyet versuempt en werden van den susteren die hen dienen. want soe veel als men kan salmen besorghen dat sie verlicht werden. ¶ Die sieckwaerster mach al toes spreken mitten sieken of mytten anderen. alst ourbaer of noet

is vandē sieken. ¶ Dese mach als sijs behoeft een suster hebbē die hoer helpt dienē inder sieken dienst. Dese sal altoes by hoer hebben een boeck van deuoeter materie daermen vut lesē mach voer die sieken ēn vour hoer seluer. welck sie seluer of een ander doen sal. ¶ Der sieckwaerster hoert oer to als die siecte beghint te meerre dat sie dat der ōsater kundighe. op dat sie dan vour die siele suster int ghemeyn mach latē biddē. ¶ Hoer hoert oer to die dinghen to waruen die totter cōmunicieringe ende totte heiligher ampte noet syn. Ende totten doden te begrauen. ēn na der groue elck dinck weder to brengē op syn stede. Die ratele to slaen als yemant ter doet ghenaet. ¶ Als die sieckwaerster na raet der ōsater, merct dat den sieken ghеen noet ēn om die siecte dicker te spreken. Alsoe lange als sie daer na indē sieken huys syn soe sullen sie dese ewe hebben. Van cōpleten tot des anderē daghens na primē. ende onder die gheride soe sullen sie silencū hebben, ter weer dat sie somtijt spreken mitter sieckwaerster. of hoerre gheselliynē om dinghen die noetdruftich syn. ēn alleen dat hem noet is. Die sieken die nyet to bedde en liggen, die moeghē myt luttel woordē spreken dat hem noet is auermaeltijt. ¶ Die Rector mach oer den sieken af nemen die penitencie vandē silencū te spreken also lange als st hem guet dinckt.

¶ Ende die sieckwaerster sal oec scuwen in dyn tyden sulkē to te spreken of to vandē. sunderlinge na cōpletē. ten waer dat noet saken anders eyssche. ¶ Detmē in capittel enighe ghemeyn gebede. of werden sie proclamiert dat sal hē die sieckwaerster kundigen. Ende mysdoen sie erghens in. dat hoert hoer to hem to vermanē of te berispen. ende dē ouerstē doen to wetē. beterē sie hem niet. of vermach die siecte. men sal sy latē comen ut capittel ēn vermanē sie voir die susterē. ¶ Als die sieckwaerster duncket dattet den sieken ghēen noet en is langer int siekenhuys te wesen. sal siet der Priorynne te wetē doen. dat sie totte conuente ghaen ēn totte gemeynē ghewoentē. ¶ Ser behoeuē sye noch goedertierē heit dat wort inder bescheidenheit der mater ghelaten. dat sye hē voir sie. of der sieckwaerster beueel to voirsien. na dat hoer dunct dat een yghelick behoeft. ¶ Mer wāneer der ghene sieken en syn. daer die sieckwaerster behoeft voer te sorghen. soe doet sy ēn helr oer aerde als die ander susterē ende gheet tē treuenter. ¶ Ghēen suster en moet sonder orloff ut siekenhuys ghaen totte sieken om de to te spreken. vutghenoemē die Priorynne. Supriorynne die procuratersche. ēn die den siekē dienē. ¶ Als die susterē liggen op hoer verscheidē tyde wat tyde dattet is soe doetmē dat den susterē te wete. myt een teykē of ratel.

Ēn als sie dat teyken ghehoert hebben soe lesen sie hoeren Creden al ghaende totten sieken. Allet cōuent wempt int sieken huys. ēn lesen al daer die letanie. Ēn leuet die sieke langer soe lesen sie daer aen die seuē salmen. mittē xv gradē sonder Gla patri. Ēn ist dat sie sterruet onder den salmē soe eyndet men den salm mit Requiē. Ende sonder middel sullen die susteren die cōmendacie lesen. dan vort die vigilie inder kerkē ende ontfangen disaplinē. Ofer waert sake dat die siecte al sulck weer datter den ghesondē hinderlick wesen mochte. soe salmen die cōmendacie op die spintamer of inder kerken lesē mitten anderē datter te lesen is. Ēn die Mater sal daer to twe of drie of vier susterē to sieken die by alsulken sieken wesē sullen. als sie sterruen sullen. om den sieken bystant te doen. in vermaenynge. troestinge. of myt bespringinge myttē wy water. of dat teyken des cruys te toenē na kerstenrewyse soe lange dat die siele vandē lichaem verscheye.

Vander cleder waerster. Caput. vij.m

Otter cleder waerster officie hoert alle der suster cleder willen ende linen. pelse mitten schoen ēn trippē te verwaerē. Ende laken voir die cleder. Alle dese dinge sal sie verwaerē ende verscudden dat sie vandē motten niet ghe ghheten en waerdē. Die geschoert of versletē syn die sal sie

doen maken. ¶ Dese sal oer na vermoeghē des huysses ēn myt rade der Mater ende procuratersche enen yghelicken ghe uen of besorghen dat hem noet is alsoe veer alst daer is ēn alst dient. Aser die susterē sullen daer to sien. dat sy gheen ouer uloedige dynghen en eyschen. ēn datmē hem gheest neernstli ke bewaren op datter niet en verderue. Item soe wie datter ghe meynte schade doet of versuempt soe vele als een halue plac ke weert is. die sal verghyfnisse biddē. voer die tafele ende etē vander eerden ende noement wat sie ghedaen heft. Item die sus terē en sullen hoer clederen niet verwisselen sonder orlof. Noch oeck laten vermaeken sonder orlof in noetsaken. Aser die cleder verwaester gheuet enen yghelicken na der tijt dat een behoeft. ende neempt dat ander. Ende de cleder die sy ontfanet bewaert sy. ¶ Dyt willen wy enē yghelicken vermaenē dat in ghē re wys en betamet religiosen psonen enych cleet to versmae den. om snoetheit of grofheit. Aser apenbaer onghemack machmen oetmoedelick te kennē gheuen ēn beghierent to ver anderen. daert noet is. Want watmen versmaet om snoetheit of grofheit is verdumelike houerdie ende gode seer mishaghe lick. Die nemet der tijt waer wāneer men die cleder wasschē sal. ende besorget datmen die schone niet en wassche. noch die onreyne niet en versume te wasschen. ¶ Gheen suster

sal wasschen enyghe clederen dullen noch linē dan myt son-
derlingen orloff. Itē sie sal oer by orloff der Mater altoes was-
schē die clederē ēn nemē hulp by rade. Die sal oer oetmoede
lick ende simpelick alle clederē nayen ēn snyden, of doen ma-
ken sonder enighe sunderlincheit ēn synlicheit, der synlicheit
ēn curioesheit der susterē niet wol te doen. ¶ Itē die schoen ēn
trippen machmē eenre ander beuelen. Isset oer doenlick soe
machmē dat office vandē linē clederē eenre ander beuelen.
dese twe sullen doen asser geschreuē is ēn hem beuolē wort.
¶ Itē gheen suster en sal oer vermetē naeket te liggen slapē
sonder heempt of rocke, sonder hoefdoeck of wyele. Ende by
scarpe correctie sal nūmer suster slaepen byder ander op enē
bedde. ¶ Die subtilen die sy draghen altoes op hoerē rockē
of pelsen sullen grofachtich wesen. Ende des ghelikes hoer
hemdē die sie draghen naest hoerē liue. Ende die susterē en
sullen niet begheren te behaghen in clederē, mer in goeden
seeden ende goddien stighen werken. Want als die ꝑphete
secht, alle die glorie der dochter des coninckes is van binnen,
niet van buten. Soe wat tot der suster slaepstedē of tot cle
dinghe hoert van wat grofheit dattet is en sal achtē noch
Mater noch suster. Wantmē alleen sueken sal coltheit vut
tewerē ende nactheit te bedecken. Want seker ist dat allen

11v

denoten gheestliken menschen to behoert oetmoedicheit der
cleederen snoetheit verworpentheit ende armoede alle der dingē
die sie oirbaerē ende ghebruyken. Die mantelen sullē wesē
van grouē swartē. Ende die ouerrocken van wittē wullen
laken. welken costelheit salmē soe manighē dat die drie ghe
trompē ellen vandē swarten ende veer vandē witten niet en
ghaen boven die werde van enē franschen schilde. ten waer
dattet laken breder waer dan twe ellen. Die roeken eñ die pel
sen sullen knopen hebben. mer die mouwen sullen wesen voer
een wenich opgheslipt. Die ouerrocken salmē alsoe maken
dat sie niet en sleepen op die eerde. mer twe of drie vinger breet
hanghen vander eerden. beneden omtrent vyfthalue elle
wijt. Die pelsen sullen wesen van scapē of vā lāmerē vel
len. Die pelsen eñ die rocken sullen wael breet eñ vom we
sen onder die arme. soe datmē sie lichteliek vut mach trecken.
Jtē elke suster sal hebbē tot oerē bedde twe linē laken. een
hoftpulwe. een oerkussen. dutghenoemē die siecken. Deecken
ende rocken ende ander clederē salmen hebben daer die colde
mede vutgheweert werde na manierē als gōdē oetmoedighē
armē meerhden betempt. Jtē wort yemant deer of mes of
dier gheliken ghegeuē of ghesant. duncket den ouerstē dienē
soe machment eenre ander geuen. binaemē weert dat die suste

daer enyghe synlike genoechde of curioesheit in hadde of soch te. Ende dat selue dinck daer enyghe suster myt eghen scap schynt aen te cleuen dat salmen hoer ter stont afneme ende quyt maeken.

Vander costersche. Capit. viij^m

DJe costersche ontfanct vander hant der Mater by ra de des Rectoirs die sloetelen. ende mitten sloetelen die hoede alder dingen die in die kerke syn. aluen en casusele. Ende oec die boeken die hoere totten dienste gnedes. Ende ander dinghen die ontfanct sye by getale. ende teykent sie in een cedel. Ende die dingen die sie heft in hoer hoede. die sal die Mater oer hebbe gheteykent. op dat sye wete mach. waer af dat sie re kenynge eysschen sal. als te doen is. Ende die costersche sal al le dinghen die in hoerre huede syn myt groeter vlite bewaren ende diewyl besien ofter luchte yet gebreke of verderflick werde mochte. Js oec inde clederen die totter kerken hoere yet geschoert versleten of anders to vermaeken. dat sal sie besorgen datter ghemaect werde. Sie salt oec al reyn holden. ende dat onreyn is & sal sie doen wasschen als sie ierst mach. Sie sal oec neerstelike hueden dat die heilighe clederē als sie veroldet syn. niet gebesicht en werden tot anderen dinghen dan allen inden dienst der kerken. TDie corporalen sullen wesen vande alre puersten ende reynsten vlasse. die salme tsamen gheuoldet vlitelick

bewaren in reynē ſcrynē of budelen. Alſoe vake als men cor
poralen eñ die doexkens myt wilken die keliken eñ die vinghe
ren der prieſteren na der cōmūniſieringe ghedroeghet werdē.
die ſullen by ſonder in een vat datter to ordiniert is ghewaſ
ſchen wardē ouermits enē prieſter. hoer ierſte waſſinghe
ghietmē int loepende water. ende die andere in een reyn ſtede.
¶ Item. des goeden donredaeghes ſal ſie die kelike waſſchen
laten. Des manendaechs na paeſſchen ſal ſie vermaenen
den Rector vadē helighen oly. datmen dien beſorghe. Tot
ter coſterſche hoert oly ende was totten kerſen der kerkē vāder
procuratorſche te eyſſchen als ſy niet en heft. Die ghemacte
kerſen te bewaren. die lampen des choers te bewarē. Eñ die
clocke te ſmeren. Die waſkerſen ende ander kerſen te makē
of doen te maken. Eñ daer vā aentedienē alſt noet is. Die
ſal voerhueden dat ſye niet ouerenghae dat ghetal of die
groetheit der waſkerſen inder kerken bouen ghewoente of
noet. ¶ Deſe manier machmē holden mitten kerſen te ber
nē. Indē ſolēpne feeſten tot ter veſperē eñ mettē eñ by ſonder
totter meeſter miſſen machmē vier kerſen ſetten. ¶ In mer
ren dubbelden feeſten. Ende in dubbelden feeſtē ſal men ter
veſperē. mettenē ende ter meerre miſſen. Ende ghemeynli
ke in allen conuents miſſen twe waſkerſen opt altaer ſettē.

Inden feſten van ix leren bynnē die octaue van paſſchen ende pynxteren. Ende in die cōmemoracie der ſeliegher ionctfrouwen. ter veſpere ende ter mettene wort alleen een waſkerſe opt altaer geſet. ¶ Een yghelike waskerſe en ſal bouen een pont niet wegheen. dutghenomen die paeſkerſe die bouen vyf pont niet wyghen en ſal. ¶ In die hochtijt der wijnghe der kerken werden aendē wandē xij waſkerſen ontſteken totter veſperen. metten ēn ter meeſter miſſen. ¶ Inder feeſten der wijnghe des altaers. Ende in die p̄incipael feeſt des patroens des altaers. wort ter veſperē ende ter metten een waſkerſe opt altaer gheſet. Mer te miſſen opt ſelue altaer twe kerſen. ¶ Die principael feeſt ons patroens als ſunte Agnetē dach die ſalmē hoechlike celebruerē. Die ſal oec beſorghen datmen onder die miſſe ende inder veſper vier hebben den wirock mede ontfengē. Ende inden wynter daer ſich die prieſters by wermē onder miſſen. ¶ Inder gebuerte ons heren ſalmen ter ierſter veſper ludē dat ierſte teyken to tween vren. Ter collacie des auonts to vier vren. nader collacie ſinget mē cōplete. alſoe dat die ſuſteren. to ſees vren to dormpter ghaen. Des nachtes luytmē dat ierſte teyken ter metten to tweelft vren. ten waer datmen mettē ſinghen ſolde ſoe luyt mē dat ierſte teyken to elf vren.

Naden middaghe moeghen dan die susterē slaepen een vre
lanck. Des ghelicks opdē palm dat ofmē mette songe.
¶ Die costersche sal ten mynste na ghewoente die kerke eñ
die helighe stedes des iaers twy schoen maken ende keren.
myt hulpe diemē hoer ghyft. Dat choer sal sie dicker reyni
gen laten alst te doen is. ¶ Hoer hoert toe des merghens eñ
ouer dach waer te nemē te tijde totten dienste gods te luyden
die teyken en. Sie sal ter metten, ter primē, ten ghetijde voer
die hoemisse ter vesper ende tot completē twedwerf luden.
Mer in meerre dubbelde feeste eñ daer bouen salmē ter bey
der vesp ende ter metten driewerf luden. In ghemenē tijdē
luytmen des merghens dat ierste teyken te vier vren. Ende
dat ierste teyken te primen luytmen to viuen. dat ander
omtreent seste halue. Ter missen luytmen na den dat wy
priesters hebben. Ter vesperen dat ierste teyken to driē. eñ
dat leeste to vier dehalue. Alst vastelaghe syn luytmen
dat ierste teyken to vierdehalue. dat leste to vieren. Ende
tot complete dat ierste teyken na sessen. dat ander na dē auēt
mael of na collacie.

Vander Cantrix Capit. xe

Otter officie der canterschen hoert alle tyt die tijde
te teykēne. diemen teykenē sal. In allen datmē

van tween singhen sal. sal sie ordinieren na raede des ker
tours susterē die ghelicke stēmē hebben. Verwandelt sie yet
inder tafelen. na dat sie gelesen is. dat sal sie te tyde te wetē
doen dien die sie verwandelt heft. ¶ Wasch yemant niet
volbringhen daer sie to gheordineert is. die salt der cantor
sche to weten doen. dat sie een ander ordinier. Die wat sin
ghen of lesen sal inder kerken soelent to voerē ouersien be
houē sijs. of men sal sie corrigieren. ¶ Ysser yemant niet
teghenwordich van dien die in de tafel geschreuen sijn soe
hoert der cantersche toe hoer stede te vervullen. of een ander
to beuelen. Worter ghedwelt of ghedwinelt inden sanghe.
en in verheffinge of dael settinge des sanghes. en sal hoer
nyemant voerghaen. Ende dat sy iersten beghint. sal nye
mant anders beghinnē. vutghenomē die priorynne. Valt
oer eyt haestelixs te singhen of te lesen. dat nyemant son
derlinghe beualen en is. soe hoert hoer toe. dat te beuelen.
¶ Tot hoer hoert oer toe te wysen die der tafelen lesen.
wat ende wāneer sie lesen sullen. Sie sal altoes to sien
dat ter tafelen ghеen boeken ghelesen en werden dan die
ghewoenlike olde boeken der leerres die vander heiligher
kerken ontfanghen sijn. Daer om salmē ghеen ydel ma
terie lesen noch in daghen als men laet noch in ghenē ande

ren tijden. Inden groeten hoechtyden leestmen erst der heli
ghen vaders omelien Ende in andere daghen die proper ome
lien. Mer des saterdaghes leestmē altoes die regel. ten weer
datmen voer lese om enyghe feest of ander saken. Als mē
die omelie gheleesen heft leestmen voert vanden tyden of vā
den feesten na syn behoer. Sie sal oec doen dien sustere te we
ten. als men inden sanck om hoechtyden wyl of ander sae
ken gheringer of clamseiner synghen sal bouen ghe
woenten. Haestmē somtijt te seer of vertreetmen mer dan gu
et is. den sanck of et lesen. soe sal syt ter rechter maetē brengē
¶ Doet sie yet versumelick in hoerren officie. nyemant en
sal sie vermetelick berispen. mer men proclamertse inden ca
pittel. ¶ Die canterssche sal oec sorchvoudich wesen dat
men altoes dat middel holde indē sanck op dat die deuote
meer verweect werde. Sie sal oec die gheen vermanē die
alte haestelick of te lanssem of myt horten singen of die al
te weeck syn under stemen. dat sie hoer stemē vut gheuē.
¶ Ende oec dat sie inden singen niet en vallen. Item niet
voer die nees en snyghe noch aewysich. In al desen puntē
sal sie die sustrē vaeck vermanē of den ouerstē seggen.
Altoes sal wesen in elck choer een cantrix. ende een succē
trix. Men let somighen somtijt opheffen op dat syt lerē

moegen.

Vander ebdomedaria. Capit. x^m.

Die ordinatie vander ebdomedarie beghint van den olsten. Ende elcke weke soe wordet verwandelt vanden enen choer int ander. Ende wāneer dat getal der ebdomedariē om is. soe ghaet weder vander lester totter priorÿne. al weer sie oer inden seluen choer. Is die ebdomedaria somtijt vandē choer. die gheen die hoer volcht in hoerē choer. die sal oer officie vervullen. Maer wāneer dat sye sieck is of anders becōmert ende en mach sie van alder weeken. temael niet of luttel doen die ghēe die hoer volcht int choer die sal hoer stede vervullen. ēn sie sal weder der stede vervullen gheneest sie soe haeste of compt sie totte conuent. Ende wat wy ghesecht hebben vā der ebdomedaria des choers. dat salmen oer hoelden vandē anderē ebdomedarien.

Vander bewaerster der boeken. Capit. xj^m.

Die bewaersster der boeken behoert toe dat sie bewaerē sal alle die boeken des cloesters die niet en hoerē totte dienste gods. Ende die sal sie ghetey kent hebbē elck by namē. Ende sy sal sie elcs iaers tweewerf of driewerf vutleggen ēn verluchtē sie ēn sie sal vlutelike besien datter niet verdoruen en worde. Die mater

sal oec in een rodel ghetekyken hebben alle die boeken die die bewaerster der boeken heft in hoerre hoede. op dat sie weten mach waer af sy rekenynge eyssschen sal. als to doen is. ¶ Item alle des cōuentes boeken sullē ghetekyket wesen. myt des cōuents name. Ende die boekē bewaerster sal daer to sien. dat sy alle die boeken tekykene diemē buten leent. Ende den name des menschē dien sie dat gheleent heft. eñ woe lange. Nyemant en sal sie boeken vutleenen sonder orlof der mater. Noch men sal oec van buten gheen boeken lenē sonder orlof des Rectoirs. noch ongewoentliken boeken ter tafelen lesen die rector en hebbe sie erst besien. of die materie guet sy eñ dientlick to lesen. ¶ Ghenē onkundighen luedē salmē boekē lenē. Die susterē sullen op sekerē tyden een yghelick een boeck biddē daer sye vut lesen moeghē vander boeckwaerster. als na der primē of na der missen als sie vutghaen seggende. een luttel nyghende mytten hoefde. Een boeck. Een vandē susteren diet vander mater beuoelen wort bid boeke voir die siecken. eñ voir die ghene die nyet teghenwordich en syn. Als die boeken bewaerster niet teghēwordich en is soe bidmē die boeken van ymant vandē olstē. of die men daer to ordiniert. Wser die suster daermen die

boecken af bid. die bid ſeluer vander mater iſſe teghenwoordich. die Mater en bid nyet. Wy vermanē datmen die boekē myt alre ſorchuoldicheit bewaere diemē ontfanghē heft vander bewaerſter. dat ſie niet vul en werden dā ſtof of van enyghen onreynlicheit. ¶ Item is yn enighen boeken yet onrechtes. of dat ſchynt loghenachtich. ſalmē ierſt brengē totten Rector dat hyjt ouerſie. eertment onder die ſuſterē yt meer roemē laet

Vander ſcherſuſter officie

Men beuelt dat ſcherhuys eenre trouwer vorſichtigher eñ goddienſtigher ſuſter ſoe langhe als die ſuſterē werken om gelt. Deſer hoert to gheſellick eñ vintlick to ſin totten ſuſterē die daer werkē ende ſtrictich voir die werlike pſonē. Deſe ſal oec beſorgen inden werckhuyſē wes den ſuſterē noet is. van reyſſcap in hoerē werken of ſal beſtellen doer een ander. ¶ Gheen ſuſterē indē werckhuyſen ſullē enich reyſſcap doen verwanderē of vermaken dan myt rade der ſcherſuſter. Alſoe dat die ſcherſuſter ſal beſtellen wes noet is te vermaken. ¶ Voirt der ſcherſuſter wat ghedaen of gegeuē voir die werck ſuſterē. iſſet dranck weggē of dier gelick van ſpyſen dat ſalmē brengē int ſieken ~~of~~ huys of in die koeken. Mer voirt hoer cruyt

ghedaen daer sal sie orlof te bidden eñ ghenet den susterē die
vour de lude werken. ¶ Die schersuster sal somtijt ghaen
int werckhuys eñ besien der susterē reysap ofter enich ghe
breck in is. Oec to besien der susterē werck offet wael ghe
maect wort. Isser ghebreck in sal sier der Mater te kennē ge
uen datmē betere of sie salt selver vermaenē. ¶ Die scher
suster of hoer ghesellīne in hoerē afwesen. sal myt rotē woer
den den luden van butē vour hour vynster antwort ghenen
wes noet is tot hoerē officie. Queem daer yemant die anders
wat spreken wolde myt hoer. soe sal sie gaen vour ghemeyn
spreeck vinster. eñ doen als die anderē susterē. Voert vynster
int scherhuys sal nyemant spreckē vandē cōuent. dan alleen
die scher suster of hoer gheselynne ter noet. wes hoert tot diē
officie by scarpe correctie. ¶ Dese suster sal seer sorchuol
dich syn dat sie ghеen scholt en make den cōuente. ¶ Wye
wat to werken brenct. den sal sy seggen Onse ouerstē hebbē
ingheset dat wy niet borghen en moetē. dat gelt moeter sy
als men dat doeck ontfanghen sal. Ten waer dat yemant by
nē swol altoes guetlick pleech te betmelen. Nochtant salmen
oer myt den ierstē rekenē. eermē dat doeck volghen laet. dat
sie wetē moeghen wat syе ghenen sullen. ¶ Indē nemē
vandē werken. salmē raemē na dē payment. Ten waer dat

tet garn quaet waer ende broetsel daermen oer na neme sal.
¶ Als enighe susterē int scherhuys noet hebbē to ghaen vā
hoer werkes weghen die sullen myt cortē woerdē oer baessmp
doen.ēn gaen tot hoerē werck sonder merē. ¶ Anders moet nie
mant int scherhuys ghaen dan myt orlof.ten sy dat die pro
curaterssche gelt van hoer ontfangē solde. ¶ Voort scherhuys
ēn voir die spreckhuyse ende voir des slaetrs doir.totte trans
vander kerken is altoes silencū stede. ¶ Die scherssuster mit
hoerre ghesellīne sullen raemē dat sie mede ghaen totten ghe
tijden ēn des merghens comen op die kamer totter lexie. soe
veel als dat moeghelick is. ¶ Als die luede gharn brengen
to werken sal sie nernstelick teykenen wyent to hoert. Ende
woe dat siet willē ghewracht hebbē. Sie sal oer myt hoer
re ghesellīne toe sien dattet gharn der lude niet verwisselt
ende werde. Sie sullent alsoe settē dat die pypen of douwen
vutē cowe niet en vallen. Die scherssuster noch werck susste
ren.en sullen ghenē sustere garn inslaen.daermē yet anders
van vermoet ten sy myt consent ēn beueel ēn orlof der oversten.
Sie en sal ghenē sustere gūnē.noch die sustere sullens niet
doen vā enighē webbē der vrynde wat af te snydē ten sy dat
die vryndē der scherssuster seluer beuelen. ¶ Noch scherssus
ter noch procuraterssche noch nyemant anders. sal van susste

ren gelt ontfangen in bewaringe mer men sal sacken totte ouersten dat sijt den doen sullen. ¶ Die scherfuster sal al iaer alsmen doech rekent. rekenscap doen vour den ouersten ēn vour die procurater schē van allen dat die fusterē ghewacht hebbē ende ghewōnen. inden werckhuysen des somers ende wynters. Wat sy ontfangē ēn ouer ghegeuē heft. ende wut ghegeuen vour reyscap ende watmē hoer schuldich is. ¶ Die scherfuster sal oec dē ludē van butē gheen seker tijt settē. als sie anders vermoet dat die webben niet rede kūnē werden. Die en sal niet verslagē noch cleemoedich werdē als sie som tijt harde woerdē vandē ludē hoerē moet. Sie sal denckē dat godt oer loen wesen sal int hemelrick want sy doet werken gehoersamheit. Want als leerres scriuē. alsoe vake set een mēsche sy fiel vordē euenē mēsche. als hy sy gheestelike oefenyge achter laet. te verstaē vandē genē die sich tot godewert myt bedy ghe ēn goeder oefenyge ghern kierē soldē. mer na der gehoersamheit anders wat vā butē doē moet. des hy ghern afwesen solde Doe veel te meer gracie ēn glorie salmē ontfangē alsmē sorchuoldigher is in werkē der heiligher gehoersamheit. Ēn seer aenghenē is godde de mēsche die sich seluer oefent in verwynighe der ghebreckē. ēn steet na woerderinge der doechdē. ēn dan noch smelicheit ēn verwitinck lydet vanden mensche.

Hier beghint dat derdendeel der Statuten.

Van ontfanghē eñ cleden der Nouicien. Ca. primū.

Van insetten der Nouicien. Ca. ij.

Vander professien. Cap. iij.

Hoe hē die susterē hebbē sullē ons des Cōuents misse. iiij.

Vandē capittel der ghebreken. Ca. v.

Van lichter scholt. Ca. vj.

Van middel scholt. Ca. vij.

Van swaer scholt. Ca. viij.

Vander alre swaerster scholt. Ca. ix.

Vandē aposteten. Ca. x.

Vanden silencio. Ca. xj.

Vandē arbeide der handen. Ca. xij.

Vanden dormpter. Ca. xiij.

Vanden reuenter. Ca xiiij.

Vanden vasten. Ca. xv.

Vander Collacie eñ dranck aen te dienē. Ca. xvj.

Vandē bychtē eñ cōmunierē. Ende vandē scheren. Ca. xvij.

Vanden laeten. Ca. xviij.

Van ontfanghen ende cleden der Nouicen Ca. Primū.

Ons dunct goet datmē groete huede eñ nernſticheit ſal hebben in die nouitie te ontfaen eñ in te ſetten. om dat dicke quade die gheen beriſpinge moeghē liden. ontfanghen werdē ende mittē anderē ghemengt. plegen ſwaer mayenuſſe te doen der religien eñ der oerdē. eñ die goede die ghelaeten werden ſonder goede inſettinge. naden ontfangen plegen te lijden groeten ſchaede in wortganck der oerden ¶ Het wort den Rectorē eñ Priorynē of mater eñ Conuentē der nōnē ende ſuſteren ſtrengelic verbaeden dat ſe hē wort aen niet en vermeten teghen dat ghebot des Pauwes. meer ſuſterē te ontfaen dan ſy ſonder ghebreck moeghen voeden. noch nyemant te ontfaen. noch laeuē te ontfaen. onder een deeckſell enyghen baeten. tot dat die ſtede ledich is. Ende doen ſie daer teghens. al ſulke ontfanghinge ſal niet weſen. Ende nochtant ſalmē ſy ſwaerlick corrigieren. ¶ Toe ontfanginge de pſonē ſoe dunck ons dit onderſcheit ende ſorchuoldicheit eerſt te holdē. datmē om hoecheit des geſlechtes noch om richeit. noch om ghauen. noch om gheendinck daer hoert tot hoecheit tot grichcheit deſer werelt nyemant en ontfae. Welkes ghelijcx quade ſeden. of der gheen te die hoer te hoerē. ſmdelic mochtē weſen. den ghenē die ind religie ſijn. ¶ Inden ghenē diemen ontfaen ſal ſoe vermae

ne wy. datmen daur erſte aen mercken ſal goede ſeden. eñ ſon derlinck dat ſie ſyn ſachtmoedich. ſeggelick eñ ſedich. lydſam in beriſpinghen. Die onbekende. eñ die gheen ghetuuch myt hem brenghen. die en ontfaen ſy niet. eer dat ſie hoer een halff iaer gheproeft hebben. Het en waer dat die Rectoir eñ Priorÿ ne of Mater mytte xxiij ſuſtere die daur te gheordiniert ſyn. of dat meeſte deel van hem ordelden meer te haeſten. Dynnē welcker tijt datmē ſy ſal proeuen of ſy ſtantachtich ſyn in hoe ren opſet. eñ of ſe volcomelick verſmaedē die ydelheit der werelt. in ſnoetheit der clederen. In oefenynghe des arbeits eñ vernederheit. In bereyder gehorſamheit tot ſwarē din ghen ende ſcarpen. In vutghaen haers eyghens ſyns ende wils. In bewaring der ſilencii eñ der ruſten. In ſtadicheit der heiligher lexen eñ des gebeits. In waer nemynge der beriſpinge eñ der correctie. In wackerheit des wakens eñ der abſtinēcien. In bereytheit haer eyghen ſundē te belien eñ apenbaeringe der betaeringe. In deſen eñ in anderē de ſer gelick ſoe machmē proeuen. of ſie volcomelick hem ſelue eñ der werelt begheren te ſteruen. ende gode tot voert ganck der hiligher religien te leuen. ¶ Men ſal gheen kinderē bynnē den ſlaete ontfangen ſie en ſyn te mynſten xij iaer alt. Ende men en ſal nyemant cleden mitte habyt der heili

ghere religien eer dat se ghenaken haerre veertijn iaeren. ¶ Van den nouicē soe en salmen niet eyschen cleder noch anders yet. op dat die ghene die dat eyschē niet en val in die sentencie des bans. Ende die Priorÿne verliest haer Priorÿnscap. ēn die procuratersche hoer procuraterscap. ist dat sye eyschinge of scattinge te werck laten coemen by oeren weten. ¶ Als dā den susterē van yemant goet dunct. datmē se totten habyt de religien ontfanghe. soe salmē hoer die regell ēn statuten voorleggen. op dat se weet onder wat statuten ēn gebaeden dat sie haer ghenen wil. Ende ist dat sie om ghene vrese der strē ghicheit gekiert en wort van haeren opsat. soe salmē se proeuen of sie kan ēn mach lesen ende singhen. Daer om salmen sie daghes ende nachts stedelick te choer latē ghaen. Men sal oer neernstelike proeuē of se iet swaer is. Ende mach mē daer ghene sekerheit van hebben. soe salmē sie soe lange lactē beiden. datter sekerde wardē. Daer na alst goet dūct soe sal sie van eenre suster vermaent werden dat sie bidde om dat habyt der religien. Ende op den dach die haer gheset wort soe sal sie comē int capittel. ende sal nederuallen voer der Mater voete ende als die Mater vraghet wat biddestu. Ende dan sal sie soe liggende antworden. Ic bidde die ontfermherticheit goedes ende v susterscap. dan smet sie op totten ghe-

baeden der mater. ¶ Ende men vraecht haer voir hem allē.
ist dat die ꝑsoen niet kundich is. of sie vut enyghen oerden
geghaen is. Of sie vrij is. Of sie enyghe man trouwe ghe
laef heft. Of sie verbondē is myt enighen laefte. Of sie ge
noech ghedaen heft van daeghe of van scholde. Of sie enich
ander hynder heft. waer om dattet ghen ourbaer en waer. ha
er to ontfangen. Ende als sie tot allen desen gheantwort heft
Soe salmen hoer ten ierſten bewysen die swaerheit der oerdē.
Ende wat moyenisse ēn bewaringe daer in noet is te verdraegē
In bedwynghen des eyghens wils. ende die ghehoersamheit
te vervullen. Ēn men voirlecht hoer oeck ander dinge die in
der oerdē swaer ēn scarp syn. ēn men vraecht hoer of sie tot
allen bereyt sy. om haer salicheit. ende dat sie voir hem allen
haeren wille apenbaer. Ēn ist dan dat sie onuerueert antwort.
dat sie haept alleen van der goedertierenheit gaeds. ēn ouer
muts den ghebede der susterē dese dinge te vervullen. Doe ant
wort die Mater. Die here gheue v alle dese dinghe te vervul
len. op dat ghy ten ewyghen leuen moetē comen. Ēn dat Con
uent antwort Amen. Ende dan knyet sye neder voir der Pri
oryne voetē ēn sie lecht hoer hande te samen tusschen der Prio
ryne hande. Ēn die Prioryne secht van gaedes wegen ende van
onser weghen. soe ontfangen wy dy. ende verlenē dy onse ghe

sel smp. Ende die suster sal bescheiden voir hem allen dat sye wil holden vryheit vut teghaen voir hoer professie of sie wil. Ēn als sie holdet vryheit vut teghaen. soe sal oer die Priorÿne beschedē mittent Conuent. dat sie vryheit holden hoer orlof te gheuen. ist dat saeck dat veers moet syn dat hoer wanderinge hem niet en behaechde. Ēn dan segt hoer die Priorÿne enē dach wāneer dat mē sie cleden sal. Ēn is sie vluchtes niet bereit soe setmen hoer een seker termyn wāneer sie twemen sall. ēn compt sie dan niet. soe is en is dat Cōuent aen hoer nyet verbonden. Daer en tusschen sal sie hoer ontrōmeren van scholde ēn van anderē dingen die noet syn ende betemen soe veel als sie mach. ¶ Als dan naet den daghe dat men sie cleeden sall. soe salmē sie vermaenē dat sye den Rector bychte al hoer vorleden leuen heylfs syes nyet ghedaen. Op den dach alsmē sie cleden sal. als die ghetydē vut is die gaet vour des Conuents misse. als de priester staet vour den graet des altaers. Daer lecht sie hoer neder diemen cleden sal voer den graet des altaers. Dan doetmen als steet indē boeke der cledinge. Alsen doet hoer aen een subtijl sonder mouwē alle die tijt dat sie nouicia is. ēn sie heft die leeste stede. ¶ Die versiele heft sie in hoerē choer Die cledinge mach doen die Rector. Mer die professie of wilinghe

salmen doen bÿ enen visitoer.

Van insettinghe der Nouicien. Capit. Sedm.

Als die nouicie gedeet is. dan sal sie alle hoer dÿngst dat sie yet heft der Priorÿne ouer ghenē. ende niet spe. Oser die Priorynne of den siet beuelt die salt hol den. ¶ Men sal sy beuelen een vanden susterē van goedē ghetuge die sie neernstelike sal leren nyghen. eñ vā gaen ende staen. eñ van allen hoeren seden. eñ woe dat sie hoer hebben sal myt neder gheslaeghenē ende beyueden oghen. Ende dat sie stillic ende niet haestelick spreken en sal. eñ dat sie in al hoeren seden een teyken der oetmoedicheit toenē eñ bewÿsen sal. Ende sie sal hoer leren lesen ende singē myt hoghen eñ syder stēmen als die tyde eyschen. eñ wat sye int apenbaer doen sal. dat sal sie int heymelike voor ourre meysterssche besoeken eñ leren. ¶ Die sal hoer oec lerē hoe dat sye spreken sal ende dat sie Reuerencie hebbē sal totter Priorÿnē eñ tot allen anderē susterē. Ende sunderlinge sal sie hoer vermaenē. dat sie hoer pÿne hoer dwerlike seden eñ gewoenten te verwandelen int beter. eñ dat sie hoer pÿne te beschreyen hoer sunden die sie ghedaen heft. myt oetmoedigher bÿcht. Ende dat sie hoer pÿne te bedwyngen hoer ghespreke eñ hoer vleslike begheerten. Ende dat sie hoerē wille ende raet om dat

goet der ghehoorsamheit pyne te doden. Ēn dat sie hoer pyne alle oetmodighe dinge ende snoede. ēn allen arbeit ghecrn te doen. ēn alsoe een nye mensche in christo te werden. Ende op dat sye dyt te bet vertrÿghen moeghen. soe sal sie als doet der werelt ende hoers selfs van ghenē vuetwendighen dingē des huysses hoer in enyghen wijs tonderwynden. mer sy sal alleen sueken gode te leuen. Ende sie sal pynē te wesen een sorchuol dighe bewaersterr hoerre consciencie. Ende sie sal vlÿen le dicheit. ēn bibliuende wesen in heiligher lexen ēn ghebeden. ēn in cōpunctien ēn rou des herten ēn seligher ghedachten. of oer handwerck te doen na der ghemeynre insettinge als hoer beuolen wort. Of te leren die dinge die hoer dienē moeghen totter ghemeynre insettinge ghewaerre religien ende tot ghees liken voertganck. Ende na raet ende leeringe hoerre meysterssche sal sie hoer in desen dingē wynnē. Ende op dat sie hoer te seechliker mach raden. soe sal sie dicke hoer bearinge ende die heymelicheidē oers herten ēn al hoer wanderinge oirre meysterssche dickwÿl apenbarē. Sie en sal oer niet hebben dat sye der Priorÿne of hoerre meysterssche sal willen verhueden. Sie en sal hoer seluen nyet menghen in die medespraeke of werkē der anderen susterē. Aser sie sal hem alleen eer bewysen. ende sie en sal vutschemelheit nauwe dorrē spreken voir die anderē.

Ēn tot dien datmen hoer vraecht sal sie leren met stemelre
anxtuoldicheit oetmoedelick ende myt luttel woerdē antwor
den. Totten ghemenē Conuent daer hoer hoert teghenwor
dich te wesen eñ sunderlinghe inden dienste gaeds beide des
nachtes ende des daghes. sal sie oirdwennē myt alre warker
heit eñ vuricheit des ghoestes deuoetelickē te tyden to coemen.
¶ Hoer meysterssche sal oer dicke oer daghelixe wanderinge
merken of sie yet meer of myn doet dan sie solde op dat sy se
hemelike berispe eñ leer alst noet is. Jst dat sie yet mysdoet
daer sie ynt capittel of berispet solde werde soe proclamyert
se hoer meysterssche. Ende soe alst int capittel ghewoentelick
is soe doet sy se voir myt gheboechden knyen of myt dael ghesla
ghēnen lichaem venie nemē. Domtyt doet sy sie oer vour die
Priorynne ende vour die ander sustrē venie nemen. eñ hoer ge
bet biddē om hoer beteringe eñ stantachticheit. Eñ is der nou
tie vele soe helt sie somtijt myt hem capittel hem lerende
dat sie malcanderē van oeren gebreken proclamierē eñ als sie
proclamiert sijnt venie nemen. op dat sie die oerde lerē holdē
ende die versumenisse scouwen. ¶ Nyen en sal ghen no
uitie ontfangen totter professie voir dat een heel iaer of mer
ghegeden is. sonder orlof der visitoers eñ merclike saken.
Daer en bynnē en salmen haer ghen officie beuelen.

Steruen die nouitē vour hoer ꝓfessie. soe verleent men hem ge
nadelick datmen den doden professiden doet. ¶ Ende oer die
ontfanghen syn eñ steruen vour die dedinge dien doetmē dat
selue. Aser den salter en leest mē niet van scholde.

Van professie der Nouicen. Capit. iiij^m.

Als die tyt coempt datmē die nouice benedien sal.
schijnt sie ontfanclick eñ blijft sie gestadich in te bid
den ontfermhertecheit. Alst der Priorynē goet duncht soe rupt
men sie in capittel. Ende als sie daer neder gheslaeghē oet
moedelick ontfermhertecheit bid. soe ghiftmē hoer te kyesen
eñ wech te ghaen of sie wil. Eñ ist dat sie volherdet te doppē
soe ghiftmē hoer dat begherlike consent. Ende men secht
hoer dat sie hoer bereide tot der heiliger cōmunierīgē. ende
hoer professie scriue myt hoeren eyghenre hant. Ende en kan
sie niet scriuē soe bidt sie een ander die sie hoer scriue. Nochtān
soe sal sie myt hoerre eyghenre hant dat teyken des cruces on
der scriuen. Onder musse naet offertori lecht sie hoer neder
totten graet des altmers. eñ die dedet der professie by hoer die
men benedien sal. Dat ander datmē doen sal is gescreuen
int hantboeck. ¶ Dyt is die forme der professie. ¶ Ego
soror N. promitto loci stabilitatē auxiliante deo perpetuā cōti
nentiā. carentiā ꝓprij et obedientiā sēdm regulā beati Au

gustini et secundū statuta domus nrē coīa deo et omnibus sanctis. quorū reliquie sunt in hoc monasterio Ende N. Priorisse huius monasterij. et sibi successuris. canonice instituendis. quod constructū est in honore beatissime Agnetis virginis ac martiris In presencia dñi. N. prioris. N. Ir suster. N. Ioue mitter hulpe van gode ghestadicheit in deser stede dwighe ontholdinghe. derruinge eyghens goets. ende gehoersamheit na sunte Augustinus regel. ende na statute onses huyses. vrouwe. N. Priorÿne deses cloesters ēn alven nacomelingen. die vwÿtlick volgen sullen voer gode ende allen heiligen welker reliquien in desen cloester ontholden sÿn. dat getÿmert is. in die ere der heiliger conferen sunte Agnetē marteler sche. In teghenwordicheit hēr. N. priores In. N. Die forme der onbeslaetenre is alleens. Mer men leet achter ghestadicheit in deser stede. ēn salder aen seggen. Oeck Ioue ic aentenemē dat dwighe sloet als ic daer op ghecÿsschet werde van mÿnē ouersten. Die professÿt sÿn holden our ordināne int Conuent die enē ÿghelick ghift synē ingāk inder oerdē. Ten waer dat die Rector of die Priorÿne yemāt om saken wil tot eenre tyt syder sette. Nyemant nochtant al heft sie professie ghedaen en sal stēme hebben indē capittel beneden achtyn iaer al machmē om oefenynge wil lan

ghyer beiden. Item Hoe hem die Susteren hebben sullen onder des Conuents Assisse. Capit. iij.

INden ghetijden ende missen des Conuents. sullen alle die susterē te samen wesen. vutghenoemē die om sieckē of tederheit daer niet wesen en moegē. Dien officie bevoelen sijn of enyghe wercke sullen hē nyet vermeten sonder orlof wā den choer te bliuen. Vutghenomē die procuratrix als te doen is Moeghen sie om enyghe saken willen of noet ghyeen orlof bid den. soe sullen sie inden capittel venie nemē. ende die sake seg gen. Als men luidet dat teyken tot welken datmen te choer ghaen sal sullen die susterē achter laeten al ander dinghe. waer sye oer sijn. eñ ter kerken haestē. van der tijt datmen dat ghetide beghint. hent dat al ghedaen is. sal nyemant vutten choer ghaen sonder orlof. eñ coemē ~~dat~~ weder alst gedaen is daer sy om vutghinc. Item Als men dat Introitus sin ghet vander missen steet choer teghens choer. Mer tot Sal ue sanctā parens. bughen sie hoer knyen tot enixa. Ende als die priester beghint Gla in excelsis. kierē sye hem ten altaer. Ende als die canterssche beghint. Et in terra. kierē sye hem weder tē choer. tot Adoramus. et to Susape deprecationē nos trā. nyghen sie totten knyen. Tot dns vobiscū. kierē sie hē altoes totten altaer. Totter ierster. Collecte nyghē sie diepe

of boegen hoer knyen. Totten anderen kierē sie hē totte al
taer. Inden missen vāden vigliē der heiligher. vutghenoemē
die vigilie der gebuertē ons herē. Epyphanie. Paeschen. As
censionis ēn pinxteren. Ēn ten weer datmē die misse vand
vigliē des sōnendaechs songe. et oec inder misse der quatter
tempen. tot allē collectē vandē ferien behaluē bynnē die oc
taue vā pinxterē. Ēn die collecte. Deus qui trib⁹ pueris.
Ende wāneer mē des werck daghes vādē sōnendaghe of
vander feria misse singet soe bughen sie altoes die knyen
al en songe mē oec die ghetyde niet vā feria. ¶ Onder die
epistell. graduaell. Tractus Alla mitten versen. sittē sie hēt
totter repetitien. ¶ In merē dubbeldē feesten ende daer
bouē singhē dwe dat Alla. middel vint choer. Aser inder tijt
vā paeschen wert dat and Alla vā dwen ghesongē. ¶ Als
men een sequētie singt soe staetmē op byden eydē des leestē
veers. Als men dat Euangeliū leest staen sie ghekiert tot
tē altaer. Ēn tottē tytel des ewangelijs teykenē sie hem mit
een cruce alleen. Ēn tot Gla tibi dnē. nyeghen sie diep ghe
kiert tottē altaer. Als men Credo beghynt kierē sie hem tot
tē altaer. hent tot patrē. Ende alsmē singet. Et incarnatus
est. bughen sie die knyen. tot. Et resurrexit. ¶ Onder dat
offertoriū sittē sie. Ast vut is staen sie op. ende kierē tē al

taer.totten eynde der Prefatie. ¶ Alsmen Sanctus singhet staen sie sonder leenen ghekiert ten choer. Daer na leggen sie hē neder hent totten ander. Per omnia secula. In welker tijt salmen myt groeter vlijte ghekiert wesen tot deuocien. Daer na sonderlinge vermaent werden ghedachtich te wesen myt groeter aendacht ende meynynge des hertē der waeldadē ons ses verloesers myt welken sie moeghen hoer hertē vurichlike ontsteken tot synre minnē. ¶ Totter eleuatie des lichaems ihesu.ēn des heiligen kelixs soelen sie myt alre werdicheit op die knyen aenbeden. Ende tusschen die twe eleuatiē soelē sie liggen dael geslaeghen. Tot Agnus dei staet choer teghē choer sonder leenen. Als dat ghesyndet is kieren sie hem ten al taer hent totter Collectē. Aser dat Cōe singhen sie ghekiert ten choer. Totter Complendē nyghen sie.of boeghen die knyē. als voer secht is vandē Collectē Mer inder vastē totter Collectē super populū.alsmen secht,humiliate capita vrā deo.nyghē sie altoes. Totter benedictien nyghet choer diep teghē choer

Vanden capittel der gebrekē. Capit. Quintū

Dat capittel der ghebreke salmē holden te mynsten tre weken eyns.als des vrijdaeghes. Ten weer saeck datter vertueghen woerde of lieuer voer gheholdē worde om merre dubbelde feeste.ēn daer bouen.of om merclike saekē

Als men benedicite gesecht heft ende die susterē gheseten syn. soe mach die ghene diet capittel helt cortelike seggen dat hoer oerbaerlic dunct voer bewaringe der oerdē ende beteringe der susterē dunct hoer goet. Inden yesten mach sie berispen die nouicē. of disaplyn gheuē. Ende sie sullen almen hoer gebrekē secht neder vallen ēn venie nemē. Ende alst de Priorÿne hem heyt sullē sie vutghaen. Ēn als sie vutsyn dan sal sie seggē diet capittel holt. Die hem schuldich kent die doe syne venie Tehant dié hem schuldich kēnē comē int middel des Capittels ende nemen venie beghynnende vandē ionsten. Het en sullen gheen twe te samen comē vandē ghenē die al willens venie nemē. Dan sal die hoer venie neempt totter Priorÿne ghebot op staen. ēn hoer scolt also lude ēn apenbaer seggē. datmē van dē anderē mach hoerē ende verstaen. Nyemant en sal van heymeliken dinghen belÿnge doen indē Capittel. Ēn als sie secht dat hoer niet meer en gedenct. of opholdet te spreke soe secht die Priorÿne. wil yemant dese suster proclamerē. Ēn wyse dan yemant proclamerē. die en sal niet dele waer dē makē. Mer simpelick seggē in deser wysen. Mater. onse suster heft dit of dat ghedaen. of versumet. of ghesecht nu mende dat ghebreck. Ende als sie proclamert is. dan sal sie

nemen denie eñ seggē myn scholt. Daer na alst hoer gheseē
wort staet sie op. ¶ Oft en bekent sie hoer niet schuldich.
soe mach sie oetelick seggē al staende. Mater my en ghedenct
nyet dat ick dat ghedaen of ghesecht hebbe dat mȳ suster secht.
Dan sal die ghene die sie proclamierde hoer proclamacie niet
verhalen. men en draeghes hoer. mer siet een ander haerre sus
ter missaeken dat waer is. soe ist hoer ghecorloft ghetuecht te
geuen. ¶ Daer na matighet die Priorȳne ghoetheit die
penitencie. na den dat die ꝓsoen ende die schult is. als hier nae
volcomelick verclaert is in die capittelen der gebrekē. ¶ Ende
ister yemant die hoer ondoechsamlick ende onsatelick onschul
dich of andwort. alsmen sie wrucht of berispet. Dan salmē
se na guetduncken des ghens diet capittel holdet. vluchts corri
gieren. of op een ander tijt verbeidē. ¶ Soe wie hoer in eny
ghen dinghen mercklick. oec duck ontghaet eñ hoer versumet
te beterē. die salmen myt swarē slagen eñ penitētie corrigerē.
¶ Voer daghelix ende cleyne ghebreke setmen somtijt ꝑsalmē.
somtijt oetmoedighe werken. oefnisse ende disciplinē. Oec set
men sonderlinge silenciū. den ghenē die bereit syn tot veel spre
kens. Die ghene die ghewoenlick syn dijck hoer silenciū te
breken. die salmē corrigierē myt ontrecken der spijse. of myt
sunderlingē silencū. Of vander eerden te eten. alst der Priorȳne

myt rade des Rectours guet dunc. ¶ Ite die dieweyl ledichlike omgaen. die salme myt sunderlingen correctie en ourbaerlu ken beuelen weder staen. ¶ Die derde houerdighe en verkierde of ongehoersame. salme na raet des Rectours. myt herde bedruckinge en berispinge of slaegen boeghe Soe wye myt orleue vande ghetijde bluuet. of anders eerghent daer sie wesen solde. die sal voer dat couent sonder venie seggen. Mater tot desen ghetijde en was ick niet. by uwen orleue blief ick van daer. ¶ Die sonder orlof afbliue. die en sulle niet alleen venie neme. mer sye sulle oer die sake seggē voer dat Conuet daer sie om achter bleuen. Of is die saeke alsoe ghelegen soe soelen siet der Priorijne alleene seggen. ¶ Het is oer te weten dat nyemant proclamiere en sal die hoer proclamiert heft in dat selue capittel. ¶ Die proclamiert wort sal scouwen dat sie niet en antworde den gheenre die hoer proclamiert noch hoer binne dien selue daghe niet en berispe. Mer sie sal hoer tot beteringe bereit bewijsen ¶ Die yemant proclamiert die sal te same seggen dat sie te proclamiere heft. en die ghee die proclamiert wort. die sal van allen een venie neme. ¶ Het en sullen gheen twe to same yemant proclamieren. Aer als sie venie ghenome heft en opghestaen is. dan sal die ander seggen. dat se te seggen heft. en dan sal sie weder

venue nemē. ¶ Nemant en sal den anderē proclamierē meer dan van twē of vā dzien ghebreken. Noch nyemāt en sal meer dan vā dzien of vā drē ghebrekē proclamiert werdē int selue capittel. ten weer dat vā een of vā velē een ghetuuch ghegeuē worde teghens dien die enich dinck ongherechtelick versaecte. ¶ Des gelijes soe en sal oec nyemāt in enē capittel. meer dā twe of drie van voelē scholdē proclamierē. Mer van eenre scolt mach sie hoerre vele te samē proclamierē. Die ghene die te samē proclamiert werdē. die soelē te samē voertghaē. ēn be nie nemē. Mer sie sullen hem hoedē alt cōuent of een aelinck choer te samē te proclamierē. Nemant en sal alleen van vermoedē proclamierē. anders dan sie gesien ende gehoert heft ¶ Nemant en sal hē vermetē syn scholt of eens anders stijf like indē capittel te besermē. die ghene die daer teghē doet. die sal vander eerden eten. of na wille der Priorÿne ēn des Rectoirs myt swaerre pÿne ghepÿnt werdē. ¶ Sal yemant discipline nemē die sal in die selue stedē knyen. ende sedelick hoer scoldere ontdecken. ten waer datter der Priorÿne dochte dat sie oer totten gordel toe ontdecken solde. ēn soe bliuende sal sie nyghen ende swygen. Of alleen seggen. Myn scolt. is wyl my betere. Ende die anderē en sullē hier en bÿnē niet sprekē. Mer sie sullē oer aensichte decken. Ēn ist dat die Priorÿne nyet en slaet. mer

een ander. dat nochtant selden gheseuen sal. soe en sal sie niet
aflaetē van slaen hent hoer die Priorÿne heit. Ēn dan sal
hoer die suster helpen aendoen. Ēn als sie aenghedaen is ende
staet. soe en sal sie niet dwech ghaen in hoer stede. voer datmē
hoer ghebeut eñ dan sie nyeghen eñ ghaen in hoer stede. Die
iongher en sal den older niet slaen. ¶ Noch nyemant de
ge sie proclamiert heft. int selue capittel. Noch daer sie af ghe
proclamiert is. ¶ Wil yemant proclamierē die ghene die
seluen niet en beliet. of die in hoer stede sittet datmen niet
doen en sal. eer dat die willighe belyughe ghedaen sÿn.
die segge erst aldus. Het is een proclamacie vā der suster.
Ende vluchtes als sie hoerē naem hoert. sal sie niet andwordē
mer comen int middel. ende staen ghenyeghet doch samlike
verbeydende. dat hoer suster te proclamierē heft. Ende soe
voert als ghesecht is van den die proclamiert sÿn. ¶ Indē
capittel salmen neerstelike wachtē dat nyemant luchtelike
en spreke. dan hem seluē te vroeghē. of die andē te proclamie
rē of vandē anderē geproclamiert te werdē. het en waer hē
ghehentē. of ghēuraecht vandē Priorÿnē. of dat sie vander oer
den vraechde. Noch sie en sullen tot malcanderē niet sprekē.
Oer alleen tot diē diet capittel holder. ¶ Als dat capittel ge
eyndet is. soe volcht daer na die psalm. laudate dñm omēs.

Ende int eynde seghr sie diet capittel geholden heft Adiutoriū
nēm Ende daer ist capittel gheeyndet ¶ Uuten capittel gaen
die ionstē ierst. eñ voert die anderē. na ordināncien. ¶ Men sal
seer sculdwen dat niemant en spreke butē dē capittel. of gheue
te verstaen van den gebrekē of vā heymelikē sakē die men
int capittel tractiert. Of berispe die hoer proclamuert heft.
Die daer teghens duet die salmē swaerlikē pinigen. ¶ In
goedē vrydaghe. des vrydaghes voer pinxterē. Inder vigilie
der ghebuerte ons heren. Ende onser vrouwē assūpcio. Ende
als een suster gestruē is int cōuent. sullē alle die sustere ēn
conuersinē disciplinē nemē. ¶ Ende die Priorynne verdet
vermaent dat sie inder tijt der ghemeynre disciplinē. by hoer
selue disciplinē neme.

Van lichter myssaet. Capitū vj^m.

Ichte scolt is. ist dat yemant alsment teyken doet
niet alle dinghen achter en laet. eñ haest hoer myt
tijdheit te comē te tijde totter stede daermē ghecroepē wort.
¶ Ist dat yemant niet en veruult daer sie to ghetekent is.
te singhē of te lesen. Oft choer turbiert. enich respons of anti
phen te beghynnē. ¶ Ist dat yemant niet vluchtes venie en
neempt als sie quelck singet of leset. ¶ Ist dattet boeck
daermen in lesen sal inder collacien of int capittel of inder

kerken by yemants vergetelheit daer nyet en waer. ¶ Ghe like scolt is. als yemant totte Reuenter of Collacien of totten Capittel. of totten getyden inder kerken. Of totten gemeynen werckhuysen niet wackerlick en coempt. Of die ter tafelen lesen solde te laete queme totter benedictien. ¶ Ist dat yemant inde dormpter. of in andere stede int couent enige onruste maechte. Of die den ghene hinderlick is die beden of lesen of arbeiden. ¶ Ste lichte scolt ist dat yemant een waskerse of ander reiscap verliest of breket. Of enich van sine clederē verarghert of verliest by rukeloesheit. ¶ Ist dat yemant inde offiae of collacie of int werckhuys slaeperach tich is. Of die hoer oghen wildelick om laet ghaen daer dat cloester. of tot andere wyltheide. Ist dat yemant sine tijt to brengt myt ydelen sermoene. of vedelicke lachet of een ander tot lachen verweert. Of die in enyghen ghelate. of in habyt of in enyghen waerde berispelick is. Voer dese gebreke set men ene psalm of meer. na groetheit der misdade. als der ghenre goetdunct diet capittel holdet.

Van myddel scolt.

Myddel scolt is. als yemant int choer niet en is tot gloria des ierste psalms. ende midden int choer niet ghenoech en duet die eerde cussende voert heilighe sacrament. Of die in die vigilie der gebuer

tē ons heren. int beghyn des capittels niet en is. gade te dancke mȳt hertē ēn mȳt lichaem. vandē beghyn onser verloesinge

¶ Ghelike scolt is. ist dat yemant inden choer. niet aendachtich en is totten dienst gades. ende mȳt wildē ogen ēn ongheestelickē wyfsen. toen lichtuerdicheit des herten. ¶ Ist dat yemant in die gesette tijt hoer lesse niet en ouersiet. Of die hoer vermetet anders te lesen of te singhen dan gheordiniert. Ist dat yemāt int choer lacht. of die anderē doet lachen. Of int conuēt enighe ontbondenheit maect. ¶ Itē middel scolt is of yemant vutē ghemeynē werckhuys. of vut enighē ghetyden sonder orlof of redelike saeke blyft. ¶ Ist dat yemant eten of drincken ontfenct sonder benedictie. Ghelike scolt is. ist dat yemāt des daghes als sie proclamiert is. om hoer te wreken yemāt proclamiert. Ist dat yemāt yet swerende secht of myssaect. of oneersam reden secht. Ist dat yement in gewoentē heft enighe suster te neume mȳt hoerē naem. ēn achter laet suster. ¶ Voer dese gebrekē setmē psalmen disaplinē ēn venie na bescridenheit der ghenre diet capittel helt. aenghesien groetheit der gebreken.

Van Swaren gebreken. Ca. viij

Swaer gebreck is. ist dat yemāt mitten anderē kiefft heft. of oneersamlike scelt Ist dat yemant den anderē smeliken toespreket Of enich ghe-

ende heit den anderen lieghen.

breck verwijt, daer sy penitencie voergheedaen heft. ¶ Ist dat yemant inder proclamacie scheldinghe mact. of vermaledide woorde of ongeordinierde of onghecstelike spreet totter ghenre die sie proclamiert heft. of tot yemant anders. Gelike scolt is. ist dat yemant twydracht seyet onder den susteren. Of die gheuondē woert een achter clepster of ruynster. ¶ Ist dat yemant quade dinghe secht vā boesheidē. Of die hoer scolt. of eens anders wredelike beschermt. Of die witlike ligher. ¶ Ist dat yemant in ghewoentē heft hoer silencū niet te holden. ¶ Jtē swaer scolt is. ist dat yemant die gheset te vastē breet. Of indē spreckhuys byden vreemdē ludē etet of drinct. Ist dat yemant teghens yemende verwytelike ēn smelike woerde secht. ¶ Voer dese ghebreke ende deser ghelike salmē settē drie daghe abstinēcie te beir ēn te broede. ende drie disaplinē int capittel voer hem allen te nemē. of meer. ēn psalmē ēn venie. nae dat die gebreke merre of mynre sy. ¶ Ist dat yemant enighe dinghe neempt sonder orloff. die enē anderē to gesacket syn. oec sonder meynynge to holden Oer die bleue vandē ghemeynē slaep. Oec vandē capittel. of Collacie. Of vandē ghemeynē reuenter sonder orloff of redelike sake. die sal in eenre maeltijt abstinēcie doen. in beir ende in broet. Oser wie dese dinge dicke doet. die sal lij

den die voerghesechde pene der swaerre scolt. Van der Swaerre scolt. Ca. ix

SWaerre scolt ys. ist dat yemant myt wederspānicheit of apenbaer werderstrijdinge hoerē ouerstē verkiertlike of weenlike scelt. ¶ Ist dat yemant ēn ongheduldē quaetheidē enē anderē sloeghe. Ist dat yemant die dinghe die enē anderē gheleent syn. of vurdē ghemeynē goede name. myt willē te verberghen. Of yet eyghens hadde. Ghelike scolt is. weert dat yemant gauē of enyghe ander dinghē ghene. of nemē sonder orlof. ende verhuedē dat sie ontfangen hadde. ¶ Ist dat yemant breue. of enyghe scrifte sendē of ontfanghē sonder orlof. of lese. of hem dede lesen. ¶ Ist dat yemant oneersamheit des huyses of der susterē. Of enighe heymelike dinghen yemant van butē apenbaerde. Of dat yemant apenbaerlike enighe doetlike sunde dede. ¶ Voer desse gebreke. sal die ghene die schuldich is. die groetheit hoerre sunden weenlike vutspreken nemende venie. Ēn ghebloet totten gordel salmen sy slaen totten voetē alle der susteren. Irst der Priorynē ende dan der ander aen beyden syden. Ēn sy sal wesen die leste in couent. Inden reuenter en sal sie oec totter ghemeynre tafelen nyet eten myttē anderē. Aser mid den inden reuenter op die bloete eerde. Men sal hoer bereydē grauer broet ende dunre dranck. ten waer dat die ouerste

vut ontfermhertigheit hoer yet anders gheuē. Ende dat hoer
ouerblijft en salmen niet menghen totten anderē. Alsmē
totten ghetijden gaet Eñ in die gracie nadē etē dan sal sye
gestreet liggen voer die kere doer voer die susterē als sye in
of vutghaen. Mer nyemant en sal soe koen wesen dat sye
hoer yet menghe myt dier suster. of hoer yet ontbiede. De
se also lange als sie inder penitencie is en sal niet totten
sacramētre ghaen. noch en sal niet comē totē nissen des vre
den. Noch ghetyken werdē tot enigher offrie inder kerken.
noch men en sal hoer niet beuelen. Mer die Priorynne op
dat sie niet en valle in myshape sal tot hoer sendē sōmige
vandē olden susterē. die sie tot penitencie vermanē sullen.
stercken tot ghedoech samheit. bewegen myt medelijden.
troesten tot voldoen. ende helpen myt hoerē ghebedē. Ende hē
sal helpē al dat cōuent. ist datmen in hoer apenbaerliken
syet behoerlike oetmoedicheit. Ende die ouerste en sal nyet
weyghere myt hoer ontfermhertigheit te doen. ¶ In ghe
liker wijse sal sie penitencie doen ist dat yemant valt indē
val des vleysches dat god verbiede. dat wy ordelē bouē alle
pyne. ende meer dan alle die ander haetē. Die alsulck is
die machmē nemē hoer swarte wijel alsoe lange als sie
under penitencie is. Mer is die sunde heymelick. soe salmēt

heymelicke vernemen. en sie sal doen werdighe penitencie. Ist dat sommighen myt quader ouerdracht. of te samē te sweren of myt quader eendracht apenbaerlickē oprichtē teghē die Priorÿne. of oer hoer ouersten die soelē penitencie doen als ghe secht is. Ende voert mer in al hoerē leuen soelen sie hebben die leeste stede. Noch stēme hebbē sie int capittel dan hem seluen to beschuldighen. Noch men en sal hem gheen officie beuelen. Mer ist dat sommyghe niet vut quaetheit teghens die Priorÿne yet haddē. mer inder waerheit niet en waer te lydē. noch bē tamelick waer te verdraeghē. soe sullen sij sie ierst myt alre oetmoedicheit ende mynnē tusschen hem en hoer van beterē ghe vermaenē. Ende ist dat sie dicke vermaent is. en hoer ver sumet te beterē. of dat versmaet. soe salment te wetē doen den visitoers.

Van alre zwaerster scolt. Capit.

Alre zwaerste scolt is. Als yemant myer ghecorrigiert wyl wesen. Die hoer niet en ontsiet te mysdoen. en wyghert penitencie te lyden. Wort yemant aldus ghenoēdē die salmē sluytē in eyn afghescheide stede. en vurdoen dat habijt der susterē en afscheidē sie van hoerre gheselscap. En men sal hoer gheuen spyse. [illegible] die voer die zwaer scolt ghe noempt syn. Tot sulker correctien salmen hebben be quem stede. daer men yn sluytē mach. niet alleen die myet

ghecorrigiert en wyl wesen. Mer oec die proeuelick sadelick ende suspect syn van enighen scade te doen in psonē. of in dinghen. of van wech te ghaen. ¶ Men mach oec voer myre gebreken somighē in deser stede setten tot eenre tijt als nutte schijnt.

Vanden apostaten. Capit. x.

Ist dat yemant apostatier mitter daet. soe sal sie wesē verbant. Welke sentēcie wy gheuē myt desen teghenwordighen statuē. van welken sie nyet en mach werdē absoluiert dan vandē visitoers. ¶ Wort yemant begrepē in apostasien of en wech te ghaen. Ende onwillich weder ghebraecht wort. sal lijden die penitēcie die voer ghesecht is. vāden die nyet en willen ghecorrigiert wesen. Coempt yemāt al willens weder die dwech geloepen is biddende ontfermherticheit. Inder dwicheit en salmē sie nyet nemē. is sie proue lick suspect of ontrucht vandē val des vleisches. sonder guet duncken der visitoers. Mer alsmen sie weder nemē sal. soe sal sie comē int capittel myt roden ontdect totten gordel en sal bidden ghenade ghestreet op die eerde. Ende sie sal ghecorrigiert werden myt allen den penē die voursecht syn van der zwaerre scult. of vandē val des vleysches. of vander quader ouerdracht. Ende sie sal ontfanghen vander penitencie die daer gesecht is mer of myn langher of cortter na groet

der myssdaet. ende na teykē der penitencie die men merket.

Vanden Silencio. Capit. xj^m

IN die kerke. Inden reuenter. ende indē dormpter Inden deel des cloesters dat daer te gheschit is. by dē vur. op den primaet sullē die susterē altijt silencū holdē. Des werkelda ghes als gheen latel tyt en is sullē die susterē silencū holden in deser manierē. Van derde halff vre tot druē vrē toe. ende van vyftehalff vre tot sees vrē toe moeghē sie spreken vā stichtighē geestlikē materie. Ende die koster sche sal voirsinich wesen dat sie die tijt teludē te vesperē niet en verlinge mer die teykenē om silencū te holden sal sy hem allen apenbaerlike doen. Die susterē sullen sorchuoldich wesen dat sie die tijde die hem te spreken gheghenen sijn sakelike ende gheestelike toe brenghen. dat sie den anderē die hem vlitighen in ȳnicheit eñ ruste becōmert te wesen. gheen verdriet en doen. Des heilighen daghes sullē die susterē silencū holden hent na twelff uren. Daer na moeghen sye spreke hent tot den ierstē teykē te vesper. mer dat alleen op ghemeynē stedē die ghegunt syn. Des ghelikes na der vesper hent to dē ierstē teyken totten auentmael. of collacie. anders swyghen sye. Des heylighē daghes voer of na der vesper coemē sie to samē op die spȳncamer ende spreken vander collacie of van ander goeder oefening deuotelick

ende begerlick. Na den auentmael sullen sie altijt silencium holden Van cōpleten hent na primē of tercie des anderē dages sullē sie hem vlitighen seer strengelick oec van wattē worde hem te ontholdē. Als enighe susterē ghesat syn of te samē comē in enighe huyse daer sy wat doen sullen. die moegē to samē nyt malcanderē spreke alst tijde syn to spreken. of wes dat noet is tot oerē werckē. Aser sie moetē nyet spreke mietē ghenē die hem ouercomē. ten weer dat sie orloff hadde. mer vā vreemdē materiē ende nyemarē moetē sie niet callē. Ist dat somighe inder werckhuysen of in anderen steden daer mē spreke mach. en die susterē to samē comen. of daermē spint of scrijft of anders wat doet. Inder tijt datmē den dienst godes niet en doet. wat spreke stillike en cort van noetdruftighen of nuttē dingē. of die tottē arbeidē hoerē. die en werdē niet schuldich gheholdē dat sy hoer silencium te brakē hebbē. Somtijt als der Priorynē guet dūnct moeghē die susterē te samē spreke van dinghen die tot stichticheit hoerē. sedelike ende sonder luūtruchticheit Soe sal die Priorynne of die Suppriorynne als die Priorynne niet teghenwordich en is seggē. Benedicite. Aser is dat daer luutruchticheit waer. of onstichtighe roepinck. Soe sal die Priorynne of die Suppriorynne seggē Pater nr. En soe sullē

sie vort silencium holden. Alsoe salment holden in allen spre
ken alst conuēt vergadert is of veel susterē. Indē verkhuy
sen. het sij te spreken vut gracie of doch inder tijt des arbeits.
¶ Ist datter brant opslaet bynnē der muerē des cloesters
soe moeghē die susterē hoer silencium breken. ¶ Des ge
lickes ofter enyghe suster onuersiens sieck worde. wat
suster dat vernecmpt mach myt hoer spreke wes hoer
noet is. ēn ghaen tot hoerē bedde. ¶ Inden siekē huys en
salmē niet ghaen. noch spreke mytte sieken dan myt or
lof der Priorÿne. Den orlof en sal sie niet ghemeyn ghe
uē. tē waer dat yemant gans to bedde laeghe. Nochtant
sullē hē die susterē warē dat sie alsoe danighe siekē suste
rē niet moyelick en syn myt langer callinge. Als dan sal
sie die sieck waerster vermanē. of proclamierē int capit
tel. of seggen der Priorÿne. Wert dat anders enighe suster
wetende hoer silencium breke. of inder tijt des arbeits die ml
linge vermēnichuoldichde ēn vertreecte. of vake ledichli
ke ēn onrustelicke ōmeghinghe die sal indē capittel disci
pline ontfangē. Ēn of sie tussen tween capittelē drie of
veerwerf daer in schuldich worde. soe sal sie totter disciplī
ne die sie indē capittel ghenomē heft. op die eerde eten.
Of duchte der Priorÿne nutter om sakē soe machmē dier

sette seuen psalme of sunderling silencii te holde. ¶ Wie dat hoer silencii vake breke die leide die penitencie die vade zware schulde inde statute staet geschreue. Ite die susterе sulle altoes swygē. onder den ghetijde. Ēn onder des Conuents mysse. Ēn inder tijt des middaghes slaeps. Oer inder tijt des etens. Oer sulle sie silencii holde inde auentmael ons here. Ēn in goede vrijdaghe ouer al. ¶ Die Priorijne mach der kelrewaer steren de koeke susterе of anderen susterе die ampte hebbe om noet ēn nutticheit. ghemeyne orlof gheue te spreken. Die Priorijne sal hoer oer ware dat sie niet en spreke op verboede stede. mer ghaen op ste de daert gheorlof is te spreke. ¶ Die procuratersche ma ch spreke mitte ghene die ampte hebbe die onder hoer beuel syn. Ēn oer mitte vremde lude als nut ēn noet is. Mer nyet mytte vremde in saken die hoere office nyet toe en hoeren. Want myt dien sal sye spreke als die ander ghemeyn susterе. Nochtant heft sye wat noets te spreke voer prime ēn nae cōplete dat sal sie doen myt orlof der Priorijne. ¶ Die Priorijne om guet exempel den susterе te gheue soe veel als hoer boere mach. sal hoer vlitighen te wesen op hoer werck. ēn daer stillicklike te spreke mit dien susterе dies behoe uen. Siet sye oer susterе lediclike ōme ghaen. of silēcii

breken. of men oeck inder tijt des sprekens te veers ghaen of luut
ruchtich te wesen. des en versume sye niet te vermaenen.
Ende die susterē sullē nochtan hoer scolt inden capittel daer vā
sprekē. of mē sal sie proclamierē. Die susterē sullē hem oec
seer waren ēn vlitighen dat sie des heilighē daghes als sie
hem neernstelicke tot godtliken dingē soelen ghevē. dat sie die
tijt dan myt ledighē callingē ēn sondelikē woerdē niet to en
brenghē. Woert hier yemāt saldich in ghevondē. of dat al
sulck vermoedē vā hē gheet dat sie sondelicke wenschap te samē
hebbē. ēn nae datmē sie vermaent heft. sich daer niet en en be
terē. Die sal die Priorynne soe langhe dwyngē dat sie mit
malcanderē nyet en spreken. hent sie hem beterē. Wyt sun
derlinghē oerlof der Priorynnē moeghen die susterē somtijt to sa
mē vutghaen indē hof ēn to samē sprekē als voerscreuē steet.
soe langhe alst dynlick is ēn hoer goet dunct. of totte naestē
teykē der ghetydē. Nochtant sullē sie hem sunderlinck hoe
dē dat sie niet alleen vandē Conuēt en dwelen. of dat sy hem
myt yemant sunderlings veer vandē Conuēt en stheiden.
Wser sye sullē te samē vutghaen ēn to samē weder inghaen.
ēn bluē oer daer to samen. Wse vutghaē isset dan silencium
tijt soe sullen sie swygē hent sie vutter doer syn. Ende als sie
weder in ghaen sullē sie swygē vlucks als sie in die doer toe

mē. ¶ Wāneer die ſuſterē op enige ſtede vergaderē om te ſa
mē to ſpreken. na cōuents wyſe. daer en ſal nyemāt af bli
uen. behaluen die myt orlof der Priorÿne hebbē wat to ouer
ſien vā ſingē of leſen. of die anders wat hebbē te doen vā
noeden. Des ghelikes wāneer ſie vergadert ſyn. en ſal
nyemant en werch ghaen ſonder orlof der ghenre diet cōuēt
holdet. eñ als die ſuſter oer dinck ghedaen heft daer ſie om
ghegaen was ſal ſie weder coemē totte cōuente. ¶ Stē in
dien ſteden of tydē des ſilencii als die ſuſterē malcanderē
ghemoetē ſullē ſie myt vintliker wackerheit malcande
rē wicken. eñ oetmoedelikē nyegen eñ alſwÿgende voer by
ghaen. Voert aen is te merkē dat wy niet en denckē of nyet en
willē myt deſer inſettinge die goede ghewoentē der ſuſterē
van ſilencii te holdē to brekē of te vernielē. want holdē ſie
enich ſilencii ſtrengliker na ghewoentē dan wy. inſetten
beliſt ons ſeer. eñ ſullen oer by gnade mÿerre vordering eñ
gracie vinden. Vandē arbeit der handen. Ca. xij
Want ledicheit een vyant der zielē is. ende een vuedſ
ter der ſundē. daer om en ſal nyemāt nit doeſter
ledich weſen. Ende mē ſal neernſtelike daer to ſien. dat des
werckedaechs vandē merghē als die ſuſtere hoer werck be
ghynē tot nae cōpletē als mē aſlaet. eñ alle die ſuſteren

diet vermoeghen becōmert sullē syn. myt handwercke voer dē
ghemeynē orbaer. op alsulke tijde en stedē daernē arbeiden
sal. om dat loen der ghehoersamheit ende der ghemeynre mȳ/
nē te vertrighen. Ende om ander vele saeke daer die heilighe
mēnichuoldelick den arbeit der handē om ghepresen hebbē.
Irst op dat sie nyemants tijtlick goet en dorue begherē. noch
myt anderē ludē to smeykē om yet to ghylē. Ende op dat sie
die salicheit der ghemeynre die hoer broet myt hoerē handē wynen
vertrighen moeghen. Ende dat sie oec hoers selues behoeflicheit
moeghen verlichtē. Ēn dat sy wat moeghē vertrighē dair
sy den armen mede te hulpē moeghē coemē. Asede op dat sy oe/
rē gebrekē moeghē weder staen. ēn hoer hertē vesthghen in
goedē ghedachtē. gelijck als die lichaine ghe ankert werdē an
dat [illegible] handwerck. Want niet lichtelick en wort hy ghenā/
gē myt bezinge. die in goeder oefening onledich is Wantet
een merckelick hulp is. als die leerre beschriuē daer die meech/
de mede staende moeghē bluē. Want den menschē is ghe/
set vandē herē dat hij int zweet syns ansichtes sal eten syn
broet. Ēn die apostel secht. Die nyet en arbeit die en sal nyet
eten. Ēn dauid secht. Wantu den arbeit dijnre handē sal ste
etē. salich bystu en wael sal dy wese. ¶ Men en sal nochtant
die sekere gesatte tijt des dijnstes godes ēn der bedinge ēn der

lexie om des handwerkes wille niet verſumē. Die ſuſteren ſullen oeck daer to vermaent weſen. dat nyemant ſijns ſel nes gemack en ſucke. mer den ghemeynē ourbaer. hier om woe ſie meer dat ghemeyn goet. bouē hoers ſelnes achtē al ſoe veel meer ſyn ſie voertgeghaen in doechden. Daer om die niet en willen werken die ſalmē nae guetdünckē der ouerſten alſoe langhe pinighē. myt ontreckē der ghemeyē re ſpyſen eñ dranckes. of myt anderē oefeninge tot dat ſye hem beteren. Eñ waer yemant die dat werck niet doen en wolde. dat hoer beuoelē worde. eñ maectē hoer ſeluē te ſuckē. dat god verbiede. die ſalmē ſettē in die leeſte ſtede. eñ daer en bÿnē ſal ſie gebruken alleen grouer broet eñ ſnoder dranck hent dat ſie hoer bereyder bewÿſe tottē [redacted] werck.

¶ Die indē werckhuÿſen of anders waer te ſamē werckē die moeghē ſtilliclikē eñ cortelick ſpreken vā dē dingē diet werck eyſſchen. Sie werdē oer vermaent dieweyl indē werckē hem te kierē tot cortē ghebedē. Alle here ontferm v onſer. Pr noſter. Aue maria. Of here verleent ons een ſaligh ve. wāneer die clocke ſlaet. Of here ſtrip in my een reyn hert. of der gelike. Oer ſullen ſie op ſekerē tijdē na ghewoentē des Cōuents op hoer handwerck leſen die corte cruce ghetydē. ſe uē pſalmē. vigilie. kreenſkē myt anderē ghewoentliken

ghetijdē eñ bedinge. ¶ Der werliker lude cledere en sullē sie niet nemen. ten waer dat sie myt orlof des Rectours dē gasten yet mactē. Vanden dormpter. Capit. xiij^m.

Die dormiter daer die susterē op slaepē sullē die sal bouē wesen. En die susterē sullē slaepē op cultē of bedden mus sie beter gerecht hebbē. Een onderscot sal wesen tusschen twe bed stedē op dat die susterē malcanderē nyet en moeghen sijn. Buytē den dormter sal nyemant slaepē dan om sunderlingē sieete wyl. ¶ Niemant sal ghaen toe des anders bidde. of sal daer enich onder sueck doen. behaluē die Mater. ¶ Alsen sal al auent bidē beddē onder suekē. of een yeghelick suster daer is. eer men den dormpter sluyt. Ende wort dan yemant nyet bevondē. die salmē sueken eñ halē eñ des anderē daghes penitencie settē. ¶ Na dien dat die dormpter des auets gheslaetē is soe salmen daer nyemant af latē ghaen. dan myt orlof der mater. eñ om noetsaeken wyl. ¶ Die susterē sullē ten dormpter gaen des wercliken daghes voer neghē uren. alsoe dat sie dan voir oer bedde sijn. Des helighen daghes to acht uren sullen sie op ghaen. Des morghens salmē op staē toe vier uren. ¶ Op ten dormpter eñ by oerē bedde sullē sie enich silencium holdē. behoelick of yemant van hem haestelick sieck of cranck worde. In alsulken lastighen saeken

mach die suster die by hoer int naeste slaept myt oer spreken ende oer goet behulp doen in oerre noet. Men sal die siekē al toes brengē alst dach wort of ist noet by nachte int siekenhuys alsoe datmē optē dormiter niet en sal bluē liggē ouer een haluē dach. op dat die susterē goet geraeck crijghē moeghen eñ silencū op dē dormiter geholdē werde. In allē tydē als die susterē slaepen. heft yemant van noedē eerghent te ghaen. die sal soe mekelike ghaen eñ opstaen dat sie nyemant hyn derlick en sy in oerre nachtruste. Alst slaeptijt is sullē sich de susterē daer to kierē myt vlitcheit eñ alle ander dinghē achter latē. Nyemāt sal oer merclike wakē dan ter noet. eñ myt orlof. Na cōpletē en sal nyemāt ghaen totter Priorÿne dan geroepē. of van noet sacke die nyet beidē en mach.

Vanden inganck totten sloete.

Wlnt wy visitoers willē datmē groete behuetheit hebbē voerdē ingane eñ vutganck des sloets in desen Conuente Soe verbiedē wy onder pene des bans eñ kerkeners. dat nūmermeer suster professiet eñ beslaetē. butē slot en ghae dan ouermids perikel des brants. of perikel des natuerlikē leuēs vā moert of der gelike om anxte des doets. ¶ Die visiterres inder tijt der visitacie. Of een mater te kiesen. eñ cōfirmierē moeghē inghaē. mer selden

Als yemant bynē gaet sal die Priorÿne myt driē vande olstē altoes by hem wesen. Ēn die ander susterē sullē niet om loe pen. Mer sie sullē op die camer of in hoer werckhuysen blijē of op een ander eersame stede. daer sye te doen hebbē. hent die inghegaen syn weder vutghaen. Nyemāt sal toeganck heb ben noch spreckē myt yemant die bynnē gaet. dā die Priorÿ ne mittē drien die myt hoer ghaen. alsoe datter die een altoes hoer van hem driē. ¶ Die werckluyde moeghē oer bynnē gaen om noetdruftighe werkē als dē Rectour ēn der Priorÿ ne guetdunct. Ēn dan mach die Priorÿne ende die drie die daer to gheset syn. ēn die procuratrix myt hē spreckē wes noet is. altoes nochtant datter ~~en~~ die anderē hoerē. Die anderē sus terē en sullen in gheenre wys myt hem spreken noch by hem comen. Alst dalt dat yemant soe sier is. dat sie totter stede daermē bycht ēn cōinert niet comē en kan noch gheleit mach werdē. dan sal die prieſter myt enē choerclede ēn stole totter infirmariē gaen. myt enē rypen ēn stichtighē dienre of ge selle. daer twe susterē voer sullen ghaen myt waskersen ēn laterne. Ende twe myt wijwater ēn mytter scellē. Ēn daer sulle mede gaen sōmigē vāden rypstē of stichtighē susterē die gheroepē werdē. Ēn men sal die sickē cōinerē alst in ma nuael gestreuē staet. Ēn men sal scouwē datmē nyet dicke

bynnē en gae. nu om te cōmunicerē nu tom te olyē. mer men salt lieuer te samen doen. Ēn alsmen yement olyet dā bliuet cōuent int sieckhuys tottē eynde der officie. ¶ Die Rectver noch niemāt anders en sal bynē gaen. om bycht te hoerē. of om enich sacramēt te gheuē. of om yemāt te grauē sonder choercleet of cappe. Ēn myt hē sullē gaen die gheseete susterē. Ēn hyy sal alsoe staen ēn sitten dat sie moeghen sien beide den bichter eñ die bycht. Vandē Reuenter. Ca. xiiij

Alle die susterē sullen des merghens eñ des auents ter maeltyt coemē. Elyster yemēt vander tafelē of oet vander benedictie. die sal venie nemē int capittel. eñ seggē die sacke waer om dat sie vander tafelē bleef. Alsmē dat cloerken luyt soe sullen die susterē vluchten voer den reuenter comē. eñ daer sedelike myt swygē sittē tot dat die ghene diet cōuent des reuenters holdet. die selle luyt Ēn dan gaen sie in na ordinancie. nyghende tottē cruce. Als die susterē staen choer teghen choer soe beghint die ebdomedaria myt ghesatenre stēme. Benedicte. Ēn die anderē veruolghē dat vers myt Gloria pri. Na den pr nr. als die selue suster secht Et ne nos inducas. richtē hem die anderē op. Ēn die benediet maert een cruce totter ouēster tafelen. Ēn byden eynde der benedictie. gaet die leseester

int middel.ẽ leghe nyghende neempt sie die benedictie.
Als die gesecht is clympt sie op den lesestoel.ẽ die anderen
sittẽ ter tafelẽ. Die lesester sal voer die benedictie voer sinich
wesen vã den boekẽ.ẽ die stede daermẽ die lexse beghynnẽ
sal.ẽ datter ghenoech te lesen sy alle die maeltijt doer. Sie
en beghint niet te lesen.eer dat gerucht der gheentre die sit
ten ghedaen is. Noch die susterẽ en tasten die spyse niet aen
tot dat een deel gelesen is.ẽ tot dat die Priorynne een teykẽ
doet.of als sie sien dat sie die spyse antastet. Die lesester
mach voer den eten wat onbyten.ẽ voert auẽmael of col
latie drincken. Dese lesester sal apelike ẽ beschedelike
lesen datmẽ mach hoerẽ ẽ verstaen. ẽ sal oer oerẽ voegẽ
totter correctrice.op dat sie verstae alsie corrigiert wort
Die ordinãcie des lesens beghint vandẽ ionghestẽ op wert
clymede. Ẽ die die een weke leest.die sal die ander dyenẽ
Ist dat daer die lesester of die dienresche ghebrekẽ ende
gheen ander ghebedẽ en heft.om oer officie te vervullen.
soe sal die ghene die voer oer gaet dienen.ẽ die ghene die
nae oer gaet lesen. Coempter yemant na der benedic
tie die sal sitten na die gheseté syn of ingeghaen syn te sit
ten. Oser die coempt na dat sie alle gheseté syn.die sal
ingaen myt orloue ẽ sal lest sitten. Die suster die

niet en mach eten datmen oer voerset inden reuenter. die
en machs niet vort gheuen dan den ghenē die naest
hoer sijt ter rechter of ter luchter hant. ¶ Als sie drincken
sullē soe sullē sie die kāne of den nap holdē mit beiden
handē. ¶ Die nyghen een luttel alsmē yet voersettet of
afneempt. eñ oer die susterē diet hem voorsettē. Sie en
volden oer dwelen niet hent die Priorÿne een teykē doet.
of dat sie die hoer voldet. Die na eten. en sullen nyet an
ders eten dan die ghemeyn susterē eten. behaluē die cranc
ken eñ sieken. ¶ Als dan die Priorÿne siet. dat sie alle ghe
ten hebben soe duet sie een teyken mitter scellē. Eñ als ghe
secht is. Tu autē. Ende gheantwort Deo grās. Staen sie
alle op vander tafelen. Eñ die Priorÿne luyt een luttel
die scelle. Ende als die susterē staen in oerre ordinancie eñ
ghenycht hebbē tottē cruce. Eñ na ordināce ghaen sie vut
die ioncsten voer. Als sie int choer ghaen nyghen sie voer
dat sanctuariū. soe ghaen sie tot oerē stolē eñ betalē gra
cie alst ghewoentlick is. ¶ Nyemant en sal butē dē reuen
ter eñ zieken huys eten sonder noet. ¶ Die butē den reuē
ter eten die nyghen en luttel tottē Pater nr. eñ Ihā pr̄ū.
Eñ sie moeghen seggen ter gracie den psalm. Laudate
dnm omēs gentes. Vanden vasten. Capit. xv

Vnder verheffinge des ^ruces^ heilighen. hent totter aduent. eñ van dertiẽmisse totter vasten. sullen die susterẽ samentlick vastẽ. alle weke den woensdaghe eñ den vrydaghe. Mer soe langhe. sie swaerlick moetẽ arbeiden. eñ den kost wynnẽ. soe moeghen die ouerstẽ mittẽ woensdaghe dispensierẽ eñ den susterẽ orlof geuẽ to eten. Mitten sieken eñ cranckẽ mach die mater dispensierẽ. eñ dẽ susterẽ orlof gheuẽ to eten. Mer men en sal mitten ghemenẽ cõuẽt nyet dispensierẽ sonder consent des Rectours. Dat cõuent en breet gheen vasten om bede vandẽ gasten of anderẽ. In daghen der cledinghe eñ professie. eñ inden koer eenre nyer Priorynne. behaluẽ des vrydaghes eñ als ghebot vastẽ is soe salmẽ dwij eten. In desen daghen comẽ sye to samẽ opdie spÿcamer eñ alster een guet punt gheleesen is. ghaen sie to samẽ vut indẽ bongart myt sachticheit ende syn wolich sonder lychtuerdicheit hent totten ierstẽ teyken to. ¶ Des woẽsdages en eten sie gheen vleys. vutgenomẽ die merlick sieck sÿnt. Inder aduent vasten sie drie daghe. Eñ syn oer alle die aduent sonder vleys. ¶ Opden auende onser vrouwen. Inder vigilie der ghebuertẽ ons lieuẽ herẽ. Sÿnre hemeluaert. Pynxterẽ. Mittẽ auont scẽ Johãnis baptistẽ Sancte Peters. Sãcte Paudels. Op alre heilighen auent eñ in die quater

tempen daghen die in die aduent comen. soe vaſtē die ſuſterē ſonder ſuuel. Indē anderē vaſtel daghen der kerkē. Ēn des vrij daghes behaluē eyerē moeghē ſie doen na gewoentē des lan des eñ and deuoter pſonē. Die gaſtē moeghē ſie gheuē als ſy eтē. Opdē goedē vrijdach ſullē ſie alleen beur eñ broet eten. Opdē vrijdaech in die weke van paeſchē ſullē ſie twij eten. Op kerſdach ſullē ſie altoes vleys eten. Op ſunte Marcus dach eñ op die cruecldaghē vaſtē ſie ſonder vleiſch. des dyns daghes machmē des auonts gracie doen. Mer compt ſunte Marcus in die paeſche weke of opten ſōnendaghe ſoe eten ſie vleyſch eñ vaſtē niet. ¶ Des manendaghes eñ des dyn ſdages voerdē aſſelen woen ſdaghe ſullē die ſuſterē we ſen ſonder vleiſch eñ vaſtē. Des auents moeghē die ouer ſten diſpenſierē. Wie van dē ſuſterē tuſſchē tydē behoef to eten of te drinckē die doet myt orlof eñ rade der ouerſten. ¶ Nyemant en is gheorloft te doen abſtinētie of diſcipliné of vakinge of enighe lichaemlike oefenynge die van on ſer ghemeenre inſettinge niet en ſyn ſonder orlof der ouerſtē.

Vander collacie to drincken. Capit. xvj.

OPden daghe eenre maeltyt luyt die dienreſche des reuenters ter Collacie na dat ierſte teykē der cōplete Als die ſuſterē vergadert ſyn ſoe luyt die Priorÿne die ſælle

des reuenters. Als dan die susterē [redacted] inge
ghaen syn. eyscht die lesester die benedictie int middel. Hier
na volcht die benedictie. Noctē quietū ꝛc. Als men een punte
gelesen heft. totte teyken der Priorynē. sittende. secht die lesester
Benedicite. Ēn die ebdomedaria staet op ende secht. Largitor
oīm bonor. Inder collacien sittet die Priorynne int hoeft hoer
re tafelen. bijder steden daer sie staet. Ēn by hoer die Suppri
ynne myt somigē vandē olstē van hoerē choer. Die ander sit
ten na ordinacīē als sie staen inden choer. Als mē gedroncke
heft totten teykē der Priorynne secht die lesester. Tu autē ꝛc.
Ēn alsmē gesecht heft. Deo gracias Got secht die ghene
dier Conuent holdet. Adiutoriū ꝛc. Ende soe ghaen sie myt
swygen na ordinancē ter kercken. ¶ Buten der maeltyt ēn
Collacie en sal nyemant druckē sonder orlof. Ēn die indē
arbeit niet en syn die sullen druckē indē reuenter myt swy
gen. ende sittende. Vandē cōcyeringe ēn bycht. Ca. xvij.
¶ Ot viertēnachtē bychtē die susterē eens ēn ontfan
gen dat heylighe sacramēt. Ten weer dat yemāt
belet worde om wytlike sacke ēn na rade des rectoers vertuef
de. ¶ Om redelike sake ēn groete hoechtyde wyl mach die tijt
verkort of verlinget werdē. Int auentmael ons herē. Ende
in paesschedaghe cōcierē sie alle die bequeem syn. ¶ Als

dan die priester coempt dan ghaen sie sedelick na ordinãcie die een na den anderẽ eñ maken gheen vertoeuen. ¶ Als sie ghenoemen hebbẽ dat lichaem ons lieuẽ herẽ soe ghaen sie totter ander syde eñ kierẽ weder tot hoerẽ stedẽ. eñ een luttel tydes daer na nemẽ sie die ablucie. Tot desen heilighẽ sacrament sal hem een yeghelick alsoe bereiden te ghaen myt bychtẽ myt waer berou. eñ myt enẽ vastẽ goeden wyl goede te dienẽ na oerre ghelaefte als of sie ter stont solde steruen eñ comẽ voerdẽ strenghen richter. ¶ Wãneer die susterẽ hoerchtijt hebbẽ sullẽ des daghes daer te voerẽ sullẽ sie nyet scherẽ noch hoefdẽ waschen. noch ander onrustighe werken doen die vertoeuẽ moeghen. daer om salmẽ oer dat backen eñ brouwẽ te voerẽ voersien dattet opden hoechtijts auent niet en geschie.

Vandẽ scheren ende hoefden te waschen.

Omtreent alle seuen weken beloept des jaers ach reysen soe sullen alle die susterẽ oer hoefden laetẽ waschen eñ scherẽ. Als omtreent der gebuertẽ ons herẽ. In februario. Omtreent paesschẽ voer pynxterẽ. Omtreent onser vrauwẽ visitacio. Voer onser vrouwẽ assũpcio. Voor sunte Micheel. Eñ voor sunte Mertẽ. Heft yement saecke ducker te waschẽ die sal orlof biddẽ. ¶ Die waschẽ eñ scherẽ salmẽ doen ioncferlick ende

myt groeter behuetheit eñ rijphеit. Men sal dan ouer all in deser stedē silencium holden. Behaluē die dat werck doen. die moeghen stillikē eñ corteliке spreкē dat noet is. Vanden Verwerue des raets laetmē ghemeenlike. latē. Ca. 18

Vutē wilkē tijdē men nyement lichtelick oerlof en ghyft te latē dan om apenbaer saken. ¶ Die ierste tijt om treent onser vrouwē lichtmiss. Die ander indē Mey. Die derde by sunte Bartholomeus. Die vierde na sunte Merten. Als die laetmeyster vnt slot sal ghaen. soe sal Pater ende die Mater myt twee vandē olsten by hem wesen. ende brenghē hem ter stede daermen sal latē. Indē latē soe sal Pater eñ ma ter myt tween susterē vandē olsten bijden meyster stedelike wesen. eñ van malcanderē nyet scheidē eer sie samentlick we der vuttē slaete geghaen syn. Nyemant sal ouerstyde mittē susterē spreкē van den die ingebracht sy. Eñ men sal sich onder den latē myt alre soemelheit behuedē. Mer waert sa ke dat sie susterē mochtē malcanderē latē soe en sal daer ghеē inghanc van yemant wesen. ¶ Die ghеen die nyet en latē die en sullē nyet comē totter stede daermē laet. ¶ Inder tijt der ghemeynre latinge die ghеen die nyet en laten. die soelē me de declachtich wesen der pitanaē mittē ghenē die latē. Die laten sullen die sullē te samē latē. Inder steden daermē laet

salmen silencii̅ holde̅ behalue̅ dat noet is to spreke̅. stillic e̅n myt luttel worde̅. ¶ Die daghe lanck eten sie dwerue e̅n neme̅ wat van beter spijsen. Ten waer datter tusschen quame̅ vasten der kerken. E̅n me̅ sal voer syn alsme̅ best mach. datme̅ die latinge alsoe ordinier dat alsulke vasten byne dween daghen nyet en gheuallen. In desen daghen en warden sie niet verbonde̅ tot strenghent der silēne̅. Anders dā vā cōpleten tot des andere̅ daghes na prime̅ E̅n onder de̅ ghetide̅. E̅n inder tyt der lexen. ¶ Des ierste̅ daghes als die Priorynne een teyken doet soe come̅ sie te same̅ op die spinca mer. Daer na als me̅ een wenich goets ghelesen heft soe gae̅ sy te same̅ inde̅ hof e̅n vermake̅ sich myt alre myn liker myt licheit. Wer alle ydelheit lichtuerdicheit e̅n werlicheit dā loepen springhe̅ of te synghe̅ enyghe werlike leetkens en sullen dā. noch in ghene̅ recreacie̅ daghen in gheenre wys wesen. noch to werde̅ ghelate̅. Mer me̅ sal violich wese̅ na den aensich der heilighe̅ als gheestelike̅ pso̅ne̅ to behoert. Ten iersten teyke̅ ter vespere̅ of eer dunct der Mater guet salme̅ wed̄ come̅ op die spincamer. ¶ Des andere̅ daghes e̅n des derde̅. machme̅ oer dut ghaen inde̅ bongaert alster ghesecht is. mer alleen eene vre lang. e̅n kieve̅ dan weder tot ore̅ werck. Alle callinck der susstere̅ in daghe̅ der recreacie

sal wesen satich mynlick datmē bouē al nyemāt toe nae en spreke. Men sal niet luytruchtich wesen myt woerdē noch myt lachen. ¶ Die butē der gheemeynre latinge myt orloue laten des ierstē daghes hebbē sye wat vermakinck alster ge secht is. Mer op die twe ander daghen ghystmē om alleen dat auētmael.

Item Dat vierde deel vandē onbeslatenen Ende onghe. cleeden.

Wanneer die onbeslatene susterē werdē vut dē sloet gesant om enyghe sake te bewarē soe sullē sie ghe heel ēn trou oerē huys wesen als sie dat voer god ēn voerden menschen willen verantwordē. Sie moetē seer stichtich vā zedē. behuet van worden. ēn seer riep in oerre wandering wesen. anders solde oer huys stande vā hē hebben. ¶ Twee van desen susterē sullē altoes toe samē vutgnen. te samen stnen ende sittē ēn nūmermeer van malcanderē scheidē. eer sie weder int sloet coemē. Dit hebbē sye aldus ghelauet na sunte Augustinus regel te holdē. ¶ Dese onbeslaetē susterē ēn al die ander die buten der oerdē syn sullē in gheenre wys to enighē tydē eten of drenckē bynnē der stat vā zwolle of inder stat vrijheit. ¶ Als dese susterē vander yant

reysen sullen soe vallen sie neder op oer knyen en ontfangē die benedictie vandē ouersten. In deser manierē. Die benedictie des almechtighen vaders en des soens en des heiligē gheestes neder stighe op v en bliue altoes myt v Amen. Wāneer sye reysen en in den weghe sijn sullē sie behuetlich ghaen en beramelick bedect syn. Sie sullē oer pynen silencū te holdē en wat goedes te lesen of te spreken na hoe rē vermoeghen. sonderlinge voir prīmē en na cōpleten. Alle daghe sullen sie misse hoerē kūnē sijr by brenghē. In gheestlicker menschē cōuente of heymelikē stedē. hem selue te sacken vutē gheruchte werliker menschē. ¶ Des vrij daghes en in die aduent en sullen sie nyet lichtelick oer vastē brekē sond merclike sake. die sie namels oerē Rector apenbarē sullen. Als sie comē in stedē of dorpē sullē sie vraghen na gheestliken huysen. ende pſonē van goeden leuē. daer sie herberghe biddē ende bliuē sullē. Sie en moetē niet ghaē in werlike huysē dā ter noet daermen gheen gheestlike vindē mach. bisond by nachte. Comen sie daer suster olders woenē en van hem ghenoet werden ten eten. sullē sye ramē dat sie des nachtes bliuē in gheestliker sustere huysē ofmē sie cryghē mochte. Sie en sullē oer nūmer ghaen tot anderē stedē of huysē dā daer sye ge

8

sant syn Welc dat anders sullē sie dat den ouerstē namaels to kennē gheuē. Als sie weder comē sullē sie erst ghaen in die kerke eñ danckē gade. dat sie vā hē bewaert syn. Eñ dan voert totte ouerstē to seggē woet om geghaen heft. Eñ kierē sich vluchtes tot oerē ruste. Eñ warē sich nauwe dat sie den susterē gheen neymarē eñ gherucht der werlt en vertellē by scarpe correctie. ¶ Item indē huysen eñ cōuente daer sie comē. sullē sie hem seer nauwe waerē dat sie nyet en spreckē. daer die vrede der psonē in ghestoirt mocht werdē. of daer murmuracie van mocht coemē. Eñ sie sullē hē nauwe wachtē dat sie van hoer selues huys. susterē. noch ouerstē nyet en spreken dan stichtighe dinghen want dedē sye anders wordē sye gheuondē verreders. hoers huyses ende werē werdich groeter correctie. ¶ Als die susterē comē daer sie toeuē moetē sullē sie gherne wat handwercks doen et sy spynē of neyen. eñ lesen oer ghetydē als of sy to huys weren. Als sie vutreysen. sullen sie myt hem nemē een guet boexken daer sye bewylen in lesen moegē als sie tijt hebbē. Sie sullē stichtich pynē te wesen in woerdē eñ in werken vā butē eñ vā bynnē oer oghen sunderlinc to bewarē. op dat alle menschē in hem ghesticht eñ verbetert moeghen werdē. Als sie te huys comē. sullē sie alle die

8

dinghē die merkelick syn ēn daer sie om quellick in ghehad hebbē bychtē oerē Rector. Dutē salmē nyet bychtē tot enyghen priesterē et sy noet saecke van sychte of vā hochtyden. Daer om salmen orlof biddē of mē langhe butē wesen sol de, datmē ternoet bychten mochte enyghē eer samē psonen.

Vandē ghenen die noch nyet professyt en syn. Ende vandē ghenen die nyet ghecleet en syn. Ende vanden onbeslatenen. X X

SOmmighē susterē noch niet professyt diemen butē holdē wyl sullē ghaen myt wittē rocken ēn in den arbeit hebbē sye bouē kele. Ēn oer mouwē sullen syn een luttel opgeslagen. Dese moeghē oer draghē na oerre professie zwarte mantelē simpelick ēn oetmoedelick weghemaect. Dese sullē gelijck dē professiē susterē holdē die statutē. Ēn lesen onser lieuer vrouwē ghetijden mitten anderē ghewoenlicken ghetijden. vigilie ēn seuen psalmen na ghewoentē. Desesullē soe veel neernstich wesen als die beslatene susterē, onsen lieuē hier te dienē. in dier ropinge daer sie in ghevroepen syn. ēn wetē dat sie nyet myn en hebbē van der waerheit der religien ēn volheit der susterscap om onderscheit des habijts. ¶ Itē offer enyghe susterē oetwarē of onteerlick die die ghetijdē nyet en koste leren

die moeghē voer onser lieuer vrouwen ghetijdē lesen pater nr̄ ghetijde eñ daer mede betaelen. Alsoe dat sie voer die mette eñ vesp lesen sullē tyn pater nr̄. eñ aue maria. Voer prime terce. sexte. none. cōplet. voer een eyghelick vijf pater nr̄. Item voer die vigilie vā ix lexen. sullen sie lesen xxiv pater nr̄ eñ aue maria. eñ seggen int eynde. Here ghyft hem die ewiste ruste. eñ dat ewighe licht moet hem luchtē. Eñ voer die seuen psalmē lesen sie xv pater nr̄. eñ aue maria. Item die susterē die noch totter oerdē nyet gecleet en syn sullen draghen een deuoet oetmoedich habyt dat afgescheidē sy vandē andere. Alsoe danighe susterē sullē holdē die drie beloefte. als der uinghe der eyghen wap. gehorsamheit. eñ renichheit hoers lichaems. Eñ want sie ghaen en staen eten eñ dranckē eñ slapen ond den ghemeynē susterē soe moetē sy oer doen als de anderē to swijgen als die anderē op stedē eñ tydē. eñ voert na anderē goedē ordinanciē die seer gelick syn goedē oldē gewoenten te doen als behoerlick is. Deden sie anders solde seer onstichtich syn anderē susterē. Eñ sendelick oere sielē. daer men voer wesen sal eñ moet na vutwijsinge der older brieuē. ende fundaciē. Want alsulke rebellie ghens syns te lidē is

Woe die susterē aldē dach toebrenghen sullen.

Alle die tijt des iaers salmen wecken des merghens te vier vren vutghenoemē sōmige grote hochtijde. Als dan die sustere gheweert sy. eñ die susterssche dat ierste teyken gheluyt heft staen sie op myt alre wackerheit sich to teykenē myttē teykē des cruces seggende. Jndē name des vaders des soens eñ des heyligen gheests. Die milde maget Maria moet ons benedien myt oerē lieuē kynde. Amen. Ghebenedijt moet syn die suete name ons herē Jesu cristi. Myt alsulker benedictie sullē sie sich wackerlick antrecken eñ alle droemē ende quade verbyldinck van sich werpen. Sie sullē gade danken vā saligher bewaringe des nachtes Eñ gheuē sich vlitelick toe goedē ghedachtē. Eñ hebbē sie tijt ghaen voer oer bedde sittē op die knyē to lesen of wat toe beden. Die die sloetelen bewarē slutē den dormpter op. en ghaen des heiligen daghes to kerken. Des werckdages comen sie ierst to samē op die spinckamer eñ als dat ander teyken gheluyt is. leestmē die lexie vand materie. Als des manendaghes vandē doet. Des dynxdaghes vandē wael dadē ons herē. Des woensdaghes vandē oerdeel. Des donredaghes vā pynē der hellen. Des vrijdaghes vand passiē ons herē. Des saterdaghes vandē sundē. Wāneer die lexie vut is gheet een yghelick op hoer werck eñ lesen oer metten.

Deſe materie ſullē die ſuſterē andachtelick ontfanghen
ēn oer bedinge ouer dach daer vut makē. Want deſe materie
ſōmighe verwerken tottē anxte. daer men druckelick op den
ckē ſal ende alſulke bedinge makē dat god ons verloeſe vā
allē laſte ēn periculē. Sōmige materie ſyn tot hape ende
toeuerlaet tot gade als wy die ouerleggen. ſullen wy betrou
wen vā ſynre goedertierenheit ēn hapē tot ſynē ewighen
ryke to comē. Ēn niet verſlagē wardē in onſer bezinge.
mer ſtrijdē ēn werē ons na onſen vermoeghē. Als die ſuſte
ren inder kerken mettē leſen. nadē anderde teykē leſtmē pater
noſter ēn beghint. ¶ Toe vijf uren luytmē ter prime des
werckliken daghes. des heilighen daghes na ghelegentheit
der metten een wenich voer of na vijfue. Des werckliken
daghes leeſtmen prime ēn terne voerder myſſen. Na der be
nedictie ſexte. Die none na der maeltijt. of voer alſt vaſ
teldach is. ¶ Item alle ſuſterē ten ſy ſunderlinge noet ſa
ke ēn myt orlof. ſullen myſſe horē alle daghe. Nader myſ
ſen kieren ſie om tot oeren handwerck. Voer middaghe ende
na myddaghe leſen ſie oer vigilie. ſeuē pſalmē ēn ander
deuote ghetyde. kreenſkens of anders na gewoente ēn goe
der oefenynck. Alsus wort die dach toegebracht myt hey
lugher oefenynck. Mānecr tyden ſyn darmē mallē mach

sullen die susteren vruntlick. mynlick. en troestlick malcō
derē toe sprekē. mit sueten aensichtē en mynlikē woerden.
wat goedes voertenemē. To sprekē vand' Collacie. vand'
lectie des merghens. van hystorie der heiligher vā allerley
goeder oefeninge. Men sal schouwē als venyn der zielē
alreley callunge de stadelick is. Toe callen vā achterspra
eck. vā murmuracie. Van dwasen ordel der overstē ende
mede suster. Van prelatē. Religiosen. van echtē ludē vā eny
ghen werliken dingē die enyghe quade verbludinge makē
moeghē sekerlick wetende dat die duvelē mēnichuoldelick
teghenwordich syn. En datmē daer redē vā gheuē sal indē
daghe des ordels. want na den woerdē ons herē vut dynē mon
de salstu gherechtuerdiget werdē en vut dynē monde salstu
verdoempt werdē. Item ten drien vren luytmē dat ierste
teyken ter vesper. en dat ander luytmē te choer omtreent een
half vre daer na. Mer in groetē feestē luytmē driewerf.
Behaluē inder vastē. want men dat ierstē luyt tot Agn' dei.
dat anderde teykē nad benedictie. Op vastelaghe luytmē
dat ierste teyken te vierdehalf vre. dat ander te viere. Des
auonts to ses vren ytmē. of drencket collacie. Daer na gaen
de te kerken luytmē cōpleet en leest of synget na dē daghē
Wāneer mē vast etmē to elf vrē. Inder vastē leestmen

vespe to elf vrē. ende yt dan vluchs daer na. Anders sal die spyse bereyt syn to tyn vren. eñ men sal eten. Des heiligē daghes na der Cōpleten to achte vrē ghaen die susterē to bedde. Ende mē sluyt dē dormpter to negen halff vrē. Wāneer die susterē op den dormpter syn off op enyghen huysen nūmer moeten sie vutē vinsterē syn noch spreken by swarpe correctie. Item des werckelikē daghes als heilichauont is holden die susterē vandē werck op na ghelegenheit der hochtidē eñ na gewoentē. Op ander daghen holden sie op vā dē werck als de cloeck neghende halff sleet. In allen huysen eñ steden. Als dan leestmē die lectie ouer al nader ferie eñ vāder materie daermen des morghens vā geleesen heft. Dan gaen die susterē op dē dormpter myt stylheit eñ ruste. alsoe datmē den dormpter slutē sal als die clocke neghē geslagen heft of een miserē daer na. Eñ dan en machter vā der nacht nyemāt meer op noch af. dan die om grote noet of vā oerre officie wegen daer to orlof hadde. eñ soe salmē den dormpter van stondē aen weder slutē. Wat suster hier versumich eñ onachtsam in is die salmen beschuldighē voer den Rector eñ Mat eñ corrigierē die behoerlick. Daer om pyne sich een yghelick te tyde optē dormpter te haestē eermē sluyt. Als dan die susterē voer oer bedde comē sullē sie ghaen sittē bemmelick eñ

beſien woe ſie dē dach to gebracht hebbē ende ordelen om ſel
uer Sie ſullen ſich ſettē vour god almachtich eñ onderſtaſ
ten ſich ſeluer eñ beſien woe ſie god vertvernt hebbē ouer
dach. mit wordē. myt werckē eñ myt alreley verſumeniſſe
eñ verdwyſen om ſeluer tot zwarē pynē. wetende woe ſie ſtrē
ger ſyn teghens om ſeluer woe ſie meerre genade vynden
ſullen voer gade. Sie ſullē dan oetmoedelick voer gade ver
ghyfniſſe bidden vour alle oer ſundē eñ opſat der beterin
ge maken. Sie ſullē gade danckber weſē vā al ſynē wael
dadē. Want gelick al ſie in wat ſundē ghevallē ſyn. mochtē
ſie in veel meerre ſundē ghecomē ſyn. had ſie die godertie
renheit gades niet bewart. Sie ſullē ſich gade deuoetlick
beuelen eñ roepen oer aen die alre ſalichſte maria. myt
wat aue marie te groetē ſie beuelen ſich oerē heiligheñ
engel. eñ alſoe gaen ſie to bedde. Sie ſullen ſich benedien
als des merghens. Eñ ghaen betmemelick eñ ſtemelick als
erſamē meechdē betempt to ruſte. Dan ſullē ſie leſen den
ÿnus. Chriſte du biſte licht eñ dach. eñ ontſlaepē alſoe myt
ſalugher bewōmering eñ bedinge. Aldus doende ſullē die
dromē puerre ſyn eñ die ſlape ruſtiger. Nota
Die vermaninck der ſuſterē ſal altoes mynlick eñ ſacht
moedelick gheſchieden. Ende die vermaent wort ſal oet

moedelick antwordē seggende. liene suster tis myn scholt
bid vour my. Ēn nyet meer wordē aen beiden sijden. Die
mater sal ter weken eens omghaen tottē susterē ende spreke
een yghelick to sonder vut nemē der psonē. Sie sal sien wat
mē doet. offet werck der susterē wael ghemaect wort of sie vl
tich ēn neernstich syn tottē weerck ēn stil van wordē. Sie
sal troesten die droughē. Ende vermanē lerē ēn scheldē die
onrustighen. ¶ Dyt syn onse vermanynge ēn in
settinge. Salich syn sie alle die sich hier vlitelick to gheuē ende
nauolghen. Sie sullen rust vyndē myt gode inder zielen.
ende vrede mittē menschē. Dit sal haestelick vollenbracht
werdē. ist dat sie chuistū horē willen daer hij secht. Coempt tot
my ghy alle die arbeit ēn beladē syt ēn ick sal v lauen. Voert
myn iuck op v. ēn leert want ick sachtmoedich byn ēn oetmoe
dich van hertē. ēn ghij sult ruste vyndē u wer sielen. want my
Juck is suyt ēn my borden is licht. Salich syn sie die dese leer
nauolgē. Want sie sullen vyndē verghiffnisse hoerre sundē
vordering der grace. ēn namaels dat ewyghe leuē welck
ons to samen gūnen moet die ghebenedyt is ewelick sonder
eynde. A. M. E. N..

Nae desse maneer na beschreuen salmē aennemen die susterē die ghene professie doen.

In dat eerste dat sie hoirselues sick opdraghen sullen in de teghen woerdicheit des Rectoers ēn der Priorynnē ēn des Conuentes voer een Notarius ēn tugheslude. puer ende simplicke ōme godes willē onderdanich toe wesen der Priorynne ende den Conuent in allē dinghē. ende staen onder correctie ēn ghehoorsamheit oer aeuersten nae ghemene ghewoenten onses huysses. ende weesen oer Conuent trouwe.

Itē ten anderden dat see al oer goet reppelick ēn onrepelick dat sie nu hebbē ēn in ennich ghen tyden rechtueerdelike mocht toe comen dat Conuent op draghen ewelyke toe besitten sunder emans weder seecken.

Itē daer god voer verhoede dat sake dat se vollen in sanden ende oneeren ofte weerē markelike rebel ende onghehoorsam in penitencie toe doenne na ghemene ghewoente onses huysses soe mach dat Conuent se weeder vut wysen ende als see daer sulke oersake vut worden ghewesen of dat see van syck seluē hen leepen soe moeghen see ghеen loen eeschen in ennicghē rechte. voer oer arbeyt de see ghedaen hebbē in dat Cloester die tijt de see daer ghewoent hebben. doer oer seluen of doer

oer vreende. Ende ſee moeghen oeck nyet weder eeſchen in enighē rechte van dat ghenne dat ſie toe Cloeſter hebben ghebracht. meer dan oer die Priorÿne ende dat Conuent goerdertÿrlike wyl gunnē.

¶ Des ſal die Priorÿnne ende dat Conuent de ſuſteren weder beſorghen in roſt ende in clederen ſoe langhe als ſee met dat Conuent ſynnē nae vermoeghen ende ghemene ghewoente des Cōuentes. Oeck en mach dat Conuent deſe ſuſterē de dus aen ghenoemen worden. nyet weer hen wÿſen ōme enich ghe crancheit of ghebrecklicheit oers lichames die oer auer mach comen toe enighen tÿden

segetes redundo fructu uernant & uolucres gelu tristi tersa

dulce iubilant. Iuuenit clarus sol & luna morte xpi turbida

tellus herbida resurgenti plaudit. xpo que tremula ei morte

se casuram minitat. Ergo die ista gaudentibus qua nobis uita

pure resurgens patefecit iesus. Ista solum uiare uocantibus

& cuncta gratulentur uocibus spiritales chori triumphant. fr. sda.

Latere signis uarijs & doctrinis q̄ dira Nequam miseris dar

sapiens uirtus Cecos oculos claro lumine uerbum uenit leprosu

gurgitem lacu fugat placido Vires suscitat mortuos mem

bra que curat debita Figuram sanguinis gestamus & sarcina

uir quinq; de panibus quinq; milia Sanguinem pagrat fluc

Planctu fer siccum fauis uenenos sedat Imaginem reserat